

Liikunta on Kulttuuria

Kulttuuripyöräily-tuotteen kehittäminen Tampereelle

Jarno Jokela

Tekijä Jarno Jokela	
Koulutusohjelma Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Liikunta on Kulttuuria Kulttuuripyöräily -tuotteen kehittäminen Tampereelle	Sivu- ja liitesivumäärä 42 + 5
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Tampereelle kulttuuripyöräily -niminen palvelu. Palvelun tuottamisen ohella työn toinen tavoite oli tuoda esille kahta eri toimialaa, liikuntaa ja kulttuuria yhdistäviä ja erottavia tekijöitä.</p> <p>Opinnäytetyön palvelun kehitysosa toteutettiin Bergströmin ja Leppäsen neliportaisen tuotekehityksen mallia mukaillen. Kulttuuripyöräilyn tuotekehitys sisältää nelivaiheisen prosessin kolme vaihetta. Työn neljäs vaihe, toteutus on rajattu pois, sillä se toteutetaan keväällä 2016. Tuotteistamisen alussa käytettiin myös osaa Parantaisen ohjeistuksesta rakentaa palvelusta tuote kymmenessä päivässä.</p> <p>Tuotekehityksen tuloksena Tampereelle syntyi useita erilaisia ja eri kohderyhmille soveltuvia kulttuuripyöräilytuotteita. Tarkempaan tarkasteluun tuotteista pääsi kolme: lapsiperheille suunnattu ja kaupungin neljä parasta leikkipuistoa kiertävä perhereitti, yhdistetty Pyynikin harju ja Lauri Viidan Pispala Haulitorneineen sekä esteetön vaihtoehto vanhuksille, vammaisille tai muuten heikompuikuntoisille.</p> <p>Johtopäätöksenä tuotekehitystyöstä voidaan tässä vaiheessa todeta seuraavaa: Tampere on erittäin otollinen kunta juuri tämänlaiselle palvelulle. Sen kulttuurihistoria on rikas ja monipuoliset kulttuuri- ja luontokohteet sijaitsevat polkupyörällä liikkuvalla sopivan matkan etäisyydellä keskustasta. Tampereen kevyen liikenteen sujuvuuden edistämiseksi on viime vuosina tehty erittäin hyviä parannuksia. Vain palvelu on puuttanut, nyt se on mahdollista toteuttaa. Jatkotoimenpiteistä ensimmäinen on palvelun lanseeraaminen Tampereelle kesäksi 2016. Myös toimintaidean mallintaminen toiselle paikkakunnalle on tämän työn kautta helpompaa, sillä vaikka esiteltävät kohteet ovatkin muualla erilaisia, ovat tuotteiden perusajatukset suurelta osin siirrettävissä. Tampereen kulttuuripyöräilylle tehdään jo jatkokehittelyä Suomen juhluvuodelle 2017. Silloin on tarkoitus vielä syventää kulttuuripyöräilyn historiallista puolta järjestämällä pyöräily jossa yleisö kulkee pyörillä Suomen itsenäistymisen kannalta tärkeille tapahtumapaikoille ja näyttelijät näyttelevät otteita kohteen historiasta. Toisena johtopäätöksenä työstä syntyi visio kulttuurin ja liikunnan tulevaisuudesta, jossa liikunta sulautuu entistä saumattomammin kulttuurin tuotantoon tasavertaisena alana muiden kulttuurin alojen rinnalla.</p>	
Asiasanat Pyöräily, soveltava pyöräily, kulttuuripyöräily, matala kynnys,	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Ajankohtaisuus ja aiheen käsittely muualla	1
1.2	Tavoite	4
1.3	Työn vaiheet	4
1.4	Kulttuuriosuuskunta Kaje	8
2	Tampere.....	9
2.1	Tampereen monipuolinen kulttuurielämä.....	9
2.2	Luonnonkaunis Tampere	11
2.3	Pispala, koko maailma!	11
2.4	Maalaismaisemia kaupungissa	12
2.5	Tampereen esittely ja pyörien vuokraus ennen Kulttuuripyöräilyä	12
3	Miksi me ajattelemme liikunnasta ja kulttuurista niin kuin me niistä tänä päivänä ajattelemme?	14
3.1	Kulttuurin ja liikunnan rahavirrat	15
3.2	Kunnat ja valtion tuki.....	15
3.3	Apurahan hakeminen	16
3.4	Vanha kulttuuri, nuori liikunta	16
3.5	Erilleen ajautuminen	17
3.6	Koulutusten erilaiset polut näkyvät toiminnassa	18
3.7	Jako ammattilaisiin ja amatööreihin.....	20
3.8	Yhteiskunnan kaksi kuppikuntaa	21
4	Urheilullista taidetta ja kulturellia urheilua.....	23
4.1	Taide ja kulttuuri olympialaisissa	23
4.2	Kun teatterissa päätettiin ottaa mallia urheilusta	24
5	Kulttuuripyöräily -tuotteen kehittäminen.....	26
5.1	Ideointi ja arviointi	29
5.2	Kehittely ja testaus.....	29
5.3	Tuotteistaminen ja lanseerauksen valmistelu	31
5.4	Lanseeraaminen	33
6	Sovellettavuus.....	35
6.1	Vaikeavammaiset.....	35
6.2	Vanhukset.....	36
6.3	Maahanmuuttajat	36
7	Pohdinta.....	37
8	Lähteet:.....	40
9	Liitteet	43
	Liite 1. Kutsu perhereitin testikierrokselle	43

Liite 2. Kutsu Pispalan ja Pyynikin kaupunginosia esittelevälle kierrokselle	44
Liite 3. Kysely Kulttuuripyöräilyyn osallistuneelle	45
Liite: 4	46
Liite: 5	47

1 Johdanto

Liikunta on Kulttuuria opinnäytetyö on tamperelaisen Kulttuuriosuuskunta Kajeen tilaama tutkielma siitä miten kulttuuria ja kulttuurihistoriaa voidaan esitellä liikunnallisin keinoin. Aihetta käsitellään uuden palvelun tuotteistamisen pohjalta. Tuotteistamisen kohteena on Kulttuuripyöräily -palvelu joka tuo opastetut polkupyöräkierrokset Tampereelle. Samalla opinnäytetyö tekee havaintoja jo vuosikymmenet vallalla olleesta ajatus- ja toimintamallista, jossa taide ja urheilu tai kulttuuri ja liikunta on haluttu nähdä toistensa kilpakumppaneina. Lyhyesti sanottuna opinnäytetyö antaa esimerkin siitä, miten yksinkertainen ajattelun muutos mahdollistaa kokonaan uudenlaisen palvelujärjestelmän synnyttämiseen.

Malli Kulttuuripyöräilylle on haettu Euroopan kaupungeista. Tampereelta vastaavanlainen palvelu puuttuu. Tällä hetkellä Suomesta vastaavanlainen palvelu on saatavilla tiettävästi vain Helsingissä. Lähimmät ulkomailla toimivat mallit pyöräillen toteutetulle kaupungin esittelylle löytyvät Tallinnasta ja Tukholmasta. Tampereen kohteita esitellään tällä hetkellä joko linja-autokierrosten, opastettujen kulttuurikävelyiden tai potkulautakierrosten avulla.

Liikuntaa ja kulttuuria yhdistelevän palvelun tuotteistamisen ohella opinnäyte käsittelee ajattelumme lokeroitumista. Sen tarkoitus on saada ihmiset ajattelemaan nykyistä laajalaisemmin. "Luovuuden keskeinen elementti on ajattelun vapaus. Uudet ideat syntyvät siitä, että ihminen ajattelee uudella tavalla. Ajattelemalla jotain vanhaa asiaa uudesta näkökulmasta on helppo keksiä ideoita." (Taatila, Suomala 2008, 57)

Kulttuurin ja liikunnan yhteistä ja eriytynyttä taivalta avataan otteilla historiasta. Otteet auttavat lukijaa ymmärtämään miten olemme tähän tulleet ja miksi ajattelemme niin kuin tällä hetkellä ajattelemme. Esimerkkien kautta se käsittelee monelle jo unholaan jääneitä tai ainakin nuoremmalle sukupolvelle tuntemattomampia ilmiöitä ja kilpailumuotoja. Yksi esimerkki tästä on Olympialiike, jonka alaisuudessa vielä 1900-luvun alkupuolella kilpailtiin muun muassa runouden, kuvanveiston ja sävellystaiteen saralla.

Tässä opinnäytteessä on pyritty kirjoitustapaan jossa teoretieto ja oma pohdinta kulkevat limittäin.

1.1 Ajankohtaisuus ja aiheen käsittely muualla

Kulttuurin, taiteen ja liikunnan vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin on tutkittu paljon. Aiheen käsittely on tällä hetkellä etenkin valtiollisten projektien ja visioiden tasolta katsot-

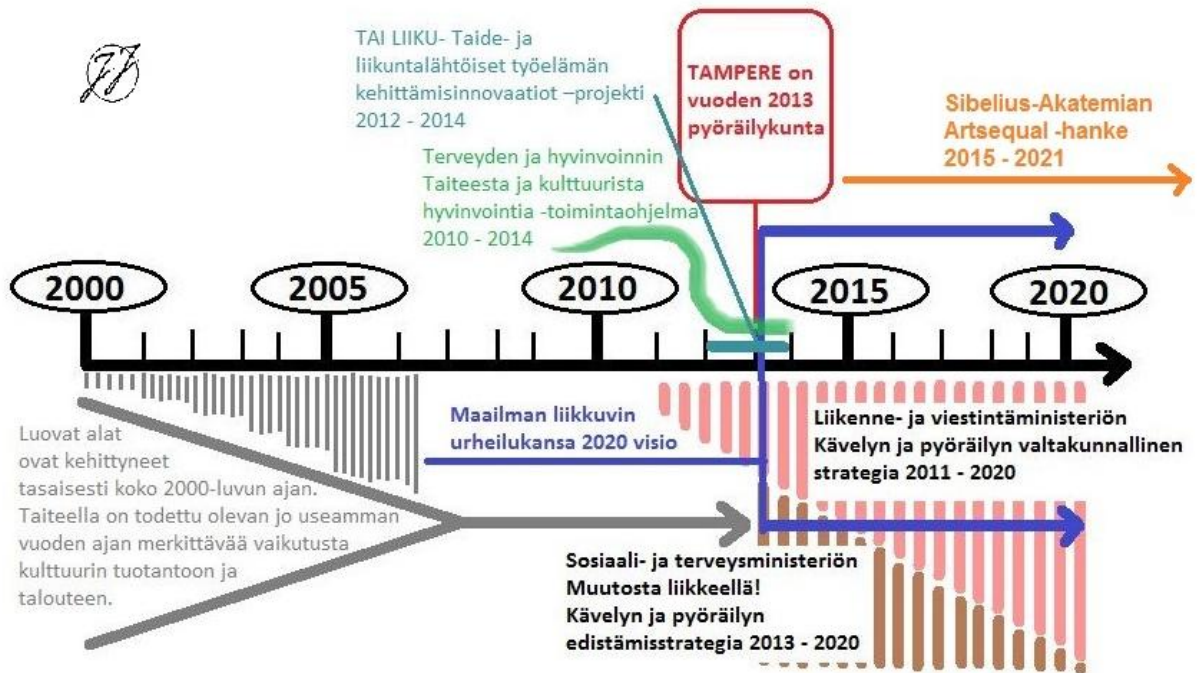
taessa hyvin ajankohtaista. Kahden ministeriön, Sosiaali- ja terveysministeriön ja Liikenne- ja viestintäministeriön vuoteen 2020 tähtäävät strategiat pohjautuvat juuri näihin elementteihin. (STM 2015 ; OKM 2015.)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisivat yhteisen toimeenpanosuunnitelman vuonna 2014. (OKM 2014) Suunnitelma pohjautuu joulukuussa 2014 julkaistuun Muutosta liikkeellä! -asiakirjaan jossa tutkittiin terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa. Julkaisussa esitetyt linjaukset sisältävät muun muassa kävelyn ja pyöräilyn edistämisstrategian vuoteen 2020. Tuo strategia on tulos monien selvitystöiden sarjasta. Yksi niistä on Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma vuosilta 2010 - 2014. Tähtäin oli asetettu korkealle, sillä yksi tämän ohjelman tavoitteista oli että kulttuurin vaikutukset ihmisen hyvinvointiin tunnustettaisiin poliittisella, hallinnollisella ja rakenteiden tasoilla. Useampi ministeriö on sitoutunut yhteistyöhön tämän ohjelman toimeenpanossa. Raportti tuloksista luovutettiin 16.4.2015 peruspalveluministeri Susanna Huoviselle ja kulttuuri- ja asuntoministeri Pia Viitaselle. (STM 2015.)

Liikenne- ja viestintäministeriön keväällä 2011 julkaiseman Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallisen strategian tarkoitus on myös saada asioita tapahtumaan hallinnollisella tasolla. Sen tavoite on, että kävely ja polkupyöräily saisivat omat, poliittisesti tunnustetut asemansa liikennejärjestelmässä muiden kulkutapojen joukossa. Strategia yhdistettynä toimenpidesuunnitelmaan muodostavat kokonaisuuden, jonka tavoitteena on lisätä kävely- ja pyörämatkojen määrää 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä ja vastaavasti vähentää henkilöautomatkoja. (LVM 2011)

"Erilaiset taidelähtöiset toimintamuodot sosiaali- ja terveydenhuollossa ovat osoittaneet vaikuttavuutensa. Taidetoiminta on otettava vahvasti huomioon edessä olevassa soteuudistuksessa erityisesti ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Taiteen merkitys on tiedostettu myös työhyvinvoinnin kannalta. On olemassa tutkimusnäyttöä siitä, että kulttuurin harrastaminen vaikuttaa myös työhyvinvointiin. Mitä enemmän käy teatterissa tai konserteissa, sitä parempi on työhyvinvointi", sanoi ministeri Huovinen." (THL)

"Hyvin käynnistynyttä Taiku-yhteistyötä on jatkettava myös seuraavalla hallituskaudella. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin avulla edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa järjestökentän, kulttuurialan ja sosiaali- ja terveyssektorin toimijoiden sekä julkishallinnon kesken. Olemme tässä asiassa vasta pitkän työnsaran alussa ja tarvitsemme hallinnonrajat ylittävän asiantuntija- ja yhteistyöelimen jatkossakin", totesi ministeri Pia Viitanen." (OKM 2015)

Kuvio 1: Aikajana kulttuurin ja liikunnan strategioista vuosilta 2000-2020

Kuten edellisestä aikajanasta voi nähdä, niin viime vuosina on molempia, sekä liikunnan että taiteen vaikutusta hyvinvointiimme tutkittu paljon. Tutkimukset on analysoitu ja linjat vedot valtiollisella tasolla lukkoon lyöty. Näihin valtiollisen tason linjauksiin kun vielä lisää

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Taiku -toimintaohjelman tavoitteena oli tuoda esille yksilön oikeuksia tehdä taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan. Toimintaohjelman tavoitteena oli myös että kulttuurin vaikutukset ihmisen hyvinvointiin tunnustettaisiin poliittisella, hallinnollisella ja rakenteiden tasoilla.

Tai Liiku -projektissa on tarkasteltu mitä mahdollisuuksia taiteen ja liikunnan yhdistäminen voi synnyttää ja tuottaa. "Projektin päätavoitteena on ollut rakentaa taide- ja liikuntalähtöisiä työelämää kehittäviä palveluja ja toimintamalleja, jotka vahvistavat kolmannen sektorin toimijoiden ja pk-yritysten osaamista sekä synnyttävät uusia työpaikkoja." (Jussila 2014)

Helsingin Sanomat uutisoi 12.11.2015 uudesta Taideyliopiston aloittamasta tutkimushankkeesta. Tämän kuusivuotiseksi kaavaillun ja monitieteisesti toteutettavan Artsequal jättihankkeen hankejohtajana toimii Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen professori Heidi Westerlund. Hankkeen tarkoituksena on selvittää, miten taide voisi lisätä ihmisten hyvinvointia, tasa-arvoa ja osallistumista.

1.2 Tavoite

Opinnäytteen tavoitteena oli tuottaa malli kulttuurin yhdistämisestä matalan kynnyksen liikuntaan. Matalan kynnyksen Kulttuuripyöräilypalvelun tuottaminen Tampereelle katsottiin tavoittelemisen arvoiseksi siitäkkin syystä että vastaavanlaista palvelua ei kaupungista ollut saatavilla. Työn avulla haluttiin myös herättää mielenkiintoa monialaiseen yhteistyöhön niin kaupungin sisällä kuin tuotteiden ympärille valikoitujen yhteistyökumppaneiden muodossa. Palvelua ei haluttu tuottaa vain valtaväestölle, vaan heti suunnittelun alussa otettiin yhdeksi tavoitteeksi myös vammaisten henkilöiden ja vanhusten osallistumisen mahdollistaminen.

Pyörävuokraamon perustaminen ei alunperin ollut tämän opinnäytteen tavoitteena. Yhdeksi tavoitteeksi se muuttui siinä vaiheessa kun kävi selväksi että ilman sitä ei Kulttuuripyöräilyllä ole taloudellisia toimintaedellytyksiä.

1.3 Työn vaiheet

Kulttuuripyöräilyn idea on lähtöisin Ruotsin pääkaupungista, Tukholmasta. Olin kesäkuussa 2013 tutustumassa sikäläisen liikunta-alan tarjontaan ja yksi tutustumiskohteista oli opastettu polkupyöräkiertos. Polkemamme reitti kulki läpi Tukholman monien puistojen ja kaupunginosien näyttäen parhaat puolet kaupungista. Kulttuurisesti arvokkaat paikat ja patsaat, kuten Astrid Lindgrenin työlle ja Estonian haaksirikon muistolle pystytetyt muistomerkit kuuluivat ohjelmaan.

Palvelun siirtäminen Suomeen ja Tampereelle kävi mielessä jo siinä vaiheessa. Opinnäytteen tekoon ryhdyin kuitenkin vasta keväällä 2015. Nopeasti kävi selväksi että vastaavanlaista palvelua ei Pirkanmaalta löydy. Useamman kymmenen puhelinsoiton, sähköpostiviestin ja palaverin jälkeen tein kolmivaiheisen toimintasuunnitelman seuraavalle kolmelle vuodelle. Tämä opinnäyte käsittelee vaihetta 1. Vaiheet 2 ja 3 esitellään luvussa: 5.4 Lanseeraus.

Vaihe 1:
toiminnan suunnittelu ja opinnäytetyön käynnistys

Kesä ja syksy 2015

Reittivaihtoehtojen suunnittelu eri kohderyhmille alkoi netin kautta tehdyillä hauilla. Mielinkiintoisten kohteiden listaaminen, kohteiden historian suurpiirteinen läpi käyminen ja kohokohtien sekä tapahtumien vuosilukujen muistiin kirjoittaminen. Rakennukset, sekä puretut että olemassa olevat. Alustavan listan teko paikoista joissa olisi käytävä ja reiteistä joita olisi järkevää tai jopa pakollista käyttää. Paikat merkittiin Google Mapsin avulla kartalle ja reittejä kokeiltiin polkien ympäri kaupunkia. Kokeillessa kävi konkreettisesti selväksi mitkä reitit toimivat ja mitkä eivät.

Suunniteltujen reittien läpi ajaminen ja kuvien ottaminen eri paikoista ja tunnelmista antoi lisää ajatuksia palvelun sisällöille. Etenkin perhereitiksi nimetty tuote sai huomattavasti paljon enemmän sisältöä kun ottamalla lapsia mukaan pyöräretkelle. Kuvasin palvelun testaamiseen valittuja lapsia pyöräilemässä puistoissa ja leikkimässä erilaisissa kiipeilytelineissä. Samalla oli kuitenkin varottava että kuviin ei tulisi kovin paljon muita ihmisiä, etenkin lapsia, sillä mainostarkoitukseen käytetyissä kuvissa esiintyviltä on aina kysyttävä julkaisulupa. Tiedossa oli että tämänlainen varovaisuus nopeuttaa tulevaa kuvien käsittelyvaihetta. Kaupungin suosituimmissa leikkipuistoissa ja kauniina kesäpäivinä, jolloin kuvien valoisuus olisi parhaimmillaan tämä yhtälö onnistuu vain tuurilla ja tarkalla kuvanoton ajoituksella.

Suunniteltujen reittien aikataulutus tapahtui samanaikaisesti kun reittejä poljettiin ympäri. Matkojen kellottamisessa ja mittaamisessa apuna oli Sports Tracker -niminen älypuheliimeen ladattava sovellus. Sports Tracker on ilmaisen hankintahintansa lisäksi siitä hyvä sovellus että se antaa luotettavaa tietoa poljetusta matkasta ja matkaan käytetystä ajasta, tarvittaessa jopa reitin korkeuserosta, täysin automaattisesti. Tämä auttaa polkijaa keskittymään oleelliseen, eli turvallisten ja mielekkäiden reittien valintaan ja matkanteon ja esiteltävien kohteiden aikatauluttamiseen.

On toki hyvä ennen toiminnan aloittamista polkea reitit itsekseen läpi. Silloin voi vielä kokeilla vaihtoehtoisia reittejä. Koeryhmän kanssa voi sitten keskittyä enemmän reitin sisällön hiomiseen. Esimerkiksi perhereitillä koeryhmän kanssa kävi ilmi että lapsille tuli viimeisen puiston kohdalla mitta täyteen puiston keinujen ja kiipeilytelineiden suhteen. Pelastukseksi kyseisestä puistosta löytyi lintutarhan linnut ihasteltaviksi ja hyvät kiipeilypuut kiipeiltäviksi.

Testikierros tehtiin kauniina syyspäivänä 19.9.2015. Oli onni että päivä oli aurinkoinen eikä satanut. Testikierrokseen osallistuneilla kierroksesta teetettiin heti kierroksen jälkeen kysely (Liite 3). Positiivisen palautteen lisäksi tämä antoi oikein hyviä vinkkejä moneen asiaan ja varmistusta siihen että palvelun rakentamisen suhteen ollaan oikealla tiellä.

Suunnitelma vaihtoehtoisesta reitistä voi tiukan paikan tullen auttaa pysymään luvatussa aikataulussa. Toinen tähän "vaivaan" auttava "lääke" on väljä aikataulutus. Varasuunnitelma kannattaa tehdä etenkin sellaisille reiteille joilla on yhteistyökumppaneiden kanssa sovittu aikataulu, ja sellaisille reiteille jotka vaativat hieman parempaa kuntoa. Ihan kaikkeen ei kuitenkaan ole mahdollista varautua. Asiakkaat ovat usein lomalaisia, tai muuten asennoituneet rentoon kaupungin esittelykierrokseen eivätkä siksi pidä kiireen tunnusta. Edes pienessä, saati sitten suuremmissa kaupungissa ei kaikkea voi, eikä kannata näyttää yhdellä reitillä. Kun jättää vähän seuraavallekin kerralle, niin asiakkaalle jää nälkä tulla uudestaan.

Tampereen kaupungin kirjastossa on erittäin hyvä valikoima Tampereesta kirjoitettuja kirjoja. Kirjaston kirjallisuuden tutkimisen avulla on mahdollista saada tutunkin kotikaupungin historia avautumaan huomattavasti syvemmin. Kaupungissa vaikuttaneiden matkustajien vaiheet antavat merkityksen moneen asiaan. Historian lisäksi kirjat antavat yksityiskohtaista tietoa myös tämän hetken asioista. Tähän opinnäytetyöprosessiin on käytetty runsaasti kirjaston palveluja.

Välineiden, ja etenkin polkupyörien valintaan, hankintaan ja huollon järjestämiseen kannattaa uhrata aikaa. Vaikka pyörätyypin valintaan hyvin paljon vaikuttaakin niiden hintalaatusuhde, niin on vähintäänkin järkevää myös pitää mielessä pyörien käyttäjäryhmä ja käyttötarkoitus. Parempien hotellien asiakaskunnalle ei kannata lähteä vuokralle edes tarjoamaan vaihtoehtoksi käytettyä, joskin kunnostettua polkupyörää. Myös teknisesti liian erikoinen malli voi asiakkaasta helposti tuntua liian eksoottiselta. Tampereen Kulttuuripyöräilyn pyöräksi valikoitui rungon tyyliltään lähinnä naisten pyöräksi mielletty malli. Pyörän selkään on helppo päästä ja pyörä on napavaihteinen ja siitä löytyy sekä jalka- että käsijarrut. Vaihteet antavat mahdollisuuden lähteä mäkiseen maastoon ja erilaiset jarruvaihtoehdot tuovat turvallisuutta. Pyörien käyttäjät ovat yleensä tottuneet hiljentämään pyörän vauhtia jarruttaen joko käsi- tai jalkajarrulla. Tästä syystä on varmuuden vuoksi hyvä tarjota heille molemmat vaihtoehdot.

Kulttuuripyöräilyn käyttämien polkupyörien huollon järjestämisestä on pyydetty tarjoukset muutamasta paikallisesta polkupyörien huoltoja tekevästä yrityksestä. Tällä hetkellä näyt-

tää siltä että huollot tullaan keskittämään kahteen eri paikkaan. Näin taataan palvelun saatavuus myös kiireiseen aikaan ja varaudutaan mahdollisten muutosten ja toimituskosten varalta. Kokemus on osoittanut, että yhden toimittajan varassa toiminen ei ole ihan niin vankalla pohjalla kuin kahden tai useamman.

Kulttuuripyöräily on rakennettu toimivaksi palveluksi sellaisenaan. Palvelusta on kuitenkin mahdollista rakentaa yhteistyökumppaneiden avulla vieläkin parempi. Yhteistyökumppaneiden etsiminen ja oikeanlaisten löytäminen tuotti työn tässä vaiheessa kuitenkin sen verran paljon työtä, että päätin ensin keskittyä siihen että saan Kulttuuripyöräilytuotteet toimimaan itsenäisesti ja keskityn vasta sen jälkeen yhteistyökumppaneiden hankintaan. Koin että markkinoille uutena palvelun tuottajana tulevan on ensin lunastettava oma paikkansa ja vasta sen jälkeen voi lähteä etsimään synergiaetua alueen muiden tekijöiden kanssa. Museot, yleiset saunat, teatterit, hotellit, ravintolat, kahvilat tai maalla, vesillä tai ilmassa liikennöintiä harjoittavat tai alueella muita liikunnallisia aktiviteetteja, kuten köysilaskeutumista tai melontaa tarjoavat tahot ovat potentiaalisia yhteistyökumppaneita.

Kulttuuripyöräily -palvelun kehittämiseen on haettu apurahaa. Hakemani apurahan hakuaika oli syksyllä. Hakuprosessiin on saatu tukea ja vinkkejä kulttuurin tuottamisen ammatilaisilta. Käsittelen aihetta syvemmin luvussa 3.3 Apurahan hakeminen.

On aina hyvin opettavaista nähdä miten joku toinen tekee sitä työtä mitä itsekin joko jo tekee tai aikoo tulevaisuudessa tehdä. Tästä syystä kävin, sen Tukholmassa kesäkuussa 2013 kokemani opastetun pyöräretken lisäksi muutamalla muullakin toisen henkilön opastamalla pyöräretkellä. Osallistuminen ensin 30.7.2015 ja heti perään 6.8.2015 Tampereen Polkupyöräilijät ry:n jäsenen luotsaamille pyöräretkelle antoi kokemusta. Nämä kokemukset olivat siinä mielessä hyviä, että niistä sai paljon ideoita Kulttuuripyöräily -palvelun kehittämiseen ja tuotteistamiseen. Oli onnea että ylipäättään löysin tiedon Tamperetta esittelevien pyöräilyiden järjestämisestä. Ilmoitus pyöräilyjen järjestämisestä oli hyvin piilotettu. Tämä sai minut vakuuttumaan siitä että Kulttuuripyöräily -tuotteen esille tuomisessa ja markkinoinnissa on mahdollista yltää monin verroin parempaan suoritukseen. Osallistuminen 29.8.2015 Helsingin nähtävyyksiä esittelevälle opastetulle (Englanninkieliselle) pyöräretkelle selkeytti ajatuksia. Heittäytymällä "täysin turistiksi" hieman kotikaupunkia tunte mattomammassa kohteessa auttaa pääsemään siihen tunnelmaan jossa omat asiakkaat tulevaisuudessa ovat.

Tämän kolmivaiheisen toimintasuunnitelman kaksi muuta vaihetta on rajattu pois opinnäytetyöstä. Siitä syystä vaiheet kaksi ja kolme esitellään luvussa 5.4 Lanseeraaminen.

1.4 Kulttuuriosuuskunta Kaje

Opinnäytetyön tilaaja, tamperelainen Kulttuuriosuuskunta Kaje on yritys joka tuottaa kulttuurialan palveluja laadulla ja ammattitaidolla. Kajeessa työskentelee osaajia niin kirjallisuuden, tanssin, musiikin ja näyttämötaiteen kuin valosuunnittelun ja soitinrakentamisen puolelta. Kaje tuottaa esityksiä, koulutuksia ja palveluita erilaisille kohderyhmille yksilöistä yrityksiin. Lapsille suunnatusta tarjonnasta tällä hetkellä tunnetuimmat ovat TV:stä tutut hahmot, Malti ja Valti. Kaje on perustettu vuonna 2005 ja siinä on tällä hetkellä 17 jäsentä.

2 Tampere

Tampere on yksi Pirkanmaan 22:sta kunnasta. Tampereen asukasluku on hieman yli 223000 asukasta ja sen pinta-ala on 689,6 neliökilometriä. Siitä tosin on vettä 164,6 neliökilometriä. Kahden suuren, Pyhä- ja Näsijärven väliin jääkaudella syntyneelle kannakselle rakennettu Tampereen keskusta on alunperin rakentunut 18 metrin korkeuserolla kuohuvan Tammerkosken ympärille 1800-luvulla rakennettujen teollisuuslaitosten läheisyyteen. Vaikka kaupunki on laajentunut tästä moninkertaisesti, niin kaikki sen kulttuurin ja kulttuurihistorian kannalta merkitykselliset kohteet löytyvät edelleenkin kymmenen kilometrin etäisyydellä keskustasta. Tästä syystä Tampere on sopivan kompakti paketti otettavaksi haltuun pyöräillen. Kaupunkialueella pyöräilemistä on helpotettu muutaman viime vuoden ajan uudistamalla kevyen liikenteen järjestelyjä. Kevyen liikenteen ja siten myös pyöräilyn sujuvuutta on parannettu muun muassa rakentamalla uusia siltoja ja tunneleita. (Tampereen kaupunki)

Juuri tuo kaupungin kehittäminen pyöräily-ystävällisemmäksi toi vuonna 2013 Tampereelle Suomi Pyöräilee -yhteistyövaliokunnan vuosittain jakaman tunnustuksen. He valitsivat Tampereen Vuoden 2013 pyöräilykunnaksi. Tunnustus luovutettiin Tampereen kaupungin edustajille saman vuoden maaliskuussa Helsingissä pidetyssä Suomi Pyöräilee tapahtumassa. (Tampereen kaupunki)

"Tampereen kaupunki on käyttänyt vuositasolla 3–5 miljoonaa euroa pyöräilyväylästä rakentamiseen, ylläpitoon ja laatutason parantamiseen viime vuosina. Tänä vuonna käytetään noin kolme miljoonaa euroa. Myös pyöräilyä edistävään suunniteluun ja rakentamiseen on palkattu lisää väkeä ja toimenkuvia vahvistettu kaupungin henkilöstössä. Näkyvimmat parannukset kaupunkikuvassa ja samalla mittavimmat viime vuosien investoinnit ovat olleet Tammerkosken ylittävien Laukonsillan ja Palatsinsillan sekä rautatien alittavan Rongankadun alikulun rakentaminen." (Tampereen kaupunki 2013)

2.1 Tampereen monipuolinen kulttuurielämä

Tampere on maan kuulu kulttuurikaupunki. Kaupungissa on kolme suurta teatteria: Tampereen kaupunginteatteri, Työväenteatteri ja Komediateatteri. Kaupungista löytyy myös kaksi kesäteatteria. Tampereella asuneista kirjailijoista suurimmat nimet ovat Kalle Päätalo, Väinö Linna ja Lauri Viita. Dekkarikirjailija Seppo Jokisen luomassa kirjasarjassa fiktiivinen poliisihahmo Komisario Koskinen seikkailee Tampereella. Suomi-Rock olisi huomattavasti kevyemmissä kantimissa ilman Manse-Rockin sille antamaa vuosikymmenten pe-

rintöä. Kaupungin "omien poikien" Popedan, Eppu Normaalin ja Jonne Aaronin jatkoksi kaupunkiin ovat muuttaneet Mikko Alatalon, Pauli Hanhiniemen ja Heikki Salon kaltaiset suuret nimet. Jopa Olavi Virran tiedetään viettäneen viimeiset elinvuotensa Tampereen Pispalassa. Kaupungissa sijaitseva Juice Leskisen kirjasto toimii hyvänä esimerkkinä siitä miten jo edesmenneen artistin muistoa vaalitaan kuoleman jälkeenkin. (Tampereen kaupunki)

Tampereen kaupungin kulttuuripalveluiden toteuttama ja erilaisia ilmiöitä ja niihin liittyviä kaupungin osia esittelevä Kulttuuriraitit -sarja on ladattavissa kaupungin nettisivuilta. Sarja esittelee kaupunginosia tamperelaisten kuuluisuuksien jalanjäljissä. Omat raittinsa ovat saaneet muun muassa artistit kuten Juice Leskinen ja Pate Mustajärvi. Kaupungin kuuluisimmat kirjailijat Kalle Päätaalo, Väinö Linna ja Lauri Viita ovat luonnollisesti saaneet myös omansa. Suomen sisällissodasta esittelyssä on Tampereen valtaus vuodelta 1918. Kapi-naraitiksi nimetty esittely on ladattavissa joko äänitteenä tai videona. Kulttuuripyöräilyn teemojen suunnittelu helpottui huomattavasti näiden sarjojen avulla. (Tampereen kaupunki)

Liikunnan ja urheilun ystävälle Tampereella on tarjolla kaksi museota: jääkiekkomuseo ja nyrkkeilymuseo. Tekojääratojen rakentamista on pidetty ratkaisevana tekijänä koko Suomen jääkiekon ammattilaistumiselle. Maan ensimmäinen rakennettiin Koulukadun kentälle vuonna 1956. Tampereen stadion Ratinanniemellä toimi yhtenä kisanäyttämönä, jopa maailmanpolitiikan näyttämönä Helsingin olympialaisten aikaan.

"Tampereen jalkapalloilun ja yleisurheilun nykyinen ykkösareena Ratina valmistui vuonna 1952 Helsingin olympiakisojen tarpeisiin. Kentällä pelattiin jalkapalloa, ja se joutui heti maailmanpoliittisen draaman näyttämöksi." "Itsepäisestä Titosta oli tullut Stalinille ja kansainväliselle kommunismille paha riesa. Ratinan ottelu merkitsi yhtäkkiä paljon muutakin kuin finaaliin selviytymistä: siinä mitattiin Stalinin ja Titon paremmuutta, Neuvostoliiton ja Jugoslavian järjestelmien tehokkuutta." (Järventie, ym. 2006)

"Jugoslavian jännittävät jalkapallo-ottelut Neuvostoliittoa vastaan ja lopulta hieno finaali paikka Unkaria vastaan saivat marsalkka Josip Broz Titon niin liikuttuneeksi, että hän päätti kiittää alkusarjan isäntäkaupunki Tamperetta kisojen jälkeen. "Kiitoksena myötämielisestä suhtautumisesta jugoslavalaisia kohtaan" Tito lähetti käsin koristellun maljan Tampereen kaupungille." (Wickström 2002)

Lasten ja nuorten kulttuuri näkyy kaupungin katukuvassa upeiden leikkipuistojen ja kesäisten tapahtumien ja Särkänniemen huvipuiston kautta. Kaupungista löytyy myös teatteria lapsille. YLE TV2:n studiot löytyvät Tampereen Tohlopista. Jo kymmeniä vuosia YLE TV2:n ohjelmatarjonnassa pyörineen Pikkukakkosen tiedetään olevan perheen pienimpien keustosuosikki.

2.2 Luonnonkaunis Tampere

Tamperelaiselle luonto on lähellä. Kauppi-Niihaman virkistysalueen metsä sijaitsee vain 2,5km päässä Tampereen ydinkeskustasta. Metsään tehdyt kävelytiet ja hyvät pyöräreitit ovat esimerkillisessä kunnossa ja ne ovat pimeään tultua valaistuja. Metsän antimista kiinnostuneet voivat marjasadon kypsyttyä syödä marjoja paikoin ihan kävelytien reunasta. Näsijärvi välkehtii puiden takana ja vieno tuuli soi puiden lehdissä.

Arboretum on kaupungin ylpeys. Keväällä siellä on leppoisaa pistäytyä katsomassa kasvien heräämistä ja kesällä puiston kukkaloisto on kaunista katseltavaa. Rauhaisa puistoalue rajautuu Pyhäjärveen. Sen poimuileva rantaviiva houkuttelee vesilintuja rantahietikolle ja piston pieniin lampiin. Puiset sillat kutsuvat nojailemaan kaiteeseen ja ajan taju karkaa luonnon kauneutta ihastellessa. Arboretum ei ole keskusta-alueen ainoa puisto. Näkemisen arvoisia viheralueita ovat myös Nottbeckin puisto, Pyynikin harju, Koskipuisto, Hämeenpuisto, Osmonpuisto, Kalevanpuisto, Näsinkallio ja Sorsapuisto.

2.3 Pispala, koko maailma!

Pispala on rakentunut vapaan kaavoituksen periaatteella. Pispalan harjun nykyistä rakennuskantaa suojellaan hyvin voimakkaasti. Ensimmäinen Tampereen kaupungin alueelle laadittu kulttuuriympäristöohjelma on tehty nimen omaan Pispalasta.

"Vuonna 1931 kuvasi 14-vuotias Lauri Viita Pispalaa: - Maailmassa on paljon kummallista, sen tietää jokainen. Mutta se on meidän mielestämme kummallista, että suomalaiset matkustavat ulkomaille katsomaan kummallisuuksia, vaikka omassakin maassa niitä olisi. Ja niitä on. Maailman kummallisimman paikka on mielestämme Pispala. Emme tahdo väitellä, vaan sanomme: meidän mielestämme. Jos avaamme silmämme ja rupeamme katselemaan Pispalaa, niin huomaamme siinä paljon yhtäläisyyttä suuren maailman kanssa. Ruotsiin emme vertaa, sillä se hävisi maaottelun. Norjassa on salapoliisi Asbjörn Krag, Pispalassa etsiväpoliisi Ahola, Yhdysvalloissa on kuuluisa Long Island, Pispalassa Pyhäjärven rannassa sijaitseva hiekkaranta, Kiinassa on pitkä muuri, Pispalassa kaupungin rajalla kivimuuri, Ranskassa on Eiffel-torni, Pispalassa haulitorni, Ranskassa on Notre Dame, Pispalassa on rukoushuone, Hollannissa on

kanavat, Pispalassa uittotunneli. Venäjään emme vertaa, sillä Kosola on sanonut, että se kohta kuuluu Suomelle. Ja sanoista tekoihin. Emme vertaa enempää, sillä kohta Pispalaan tulisi kansainvaellus, emmekä me ole valmistaneet pelipankkeja emmekä altistaneet rakkauskauppoja kunnan silmälläpidon alaisiksi. Nojautuen edellä olevaan voimme huudahtaa: Pispala, koko maailma!" (Riekkola & Helenius 1976)

2.4 Maalaismaisemia kaupungissa

Kulttuuripyöräilyjen tukikohdaksi kaavailtu Tallipiha on kuin tuulahdus menneiltä vuosisadoilta. Sen käyttötarkoitus on alunperin ollut toimia Finlaysonin puuvillatehtaan patruunan Wilhelm von Nottbeckin asuinpalatsin talouspihana. Talleilla pidettiin von Nottbeckin vaunuja ja ratsuhevosia. Myös von Nottbeckin hevosten tallimestarin, tallimiehen, vahdin ja kuskin talot sijaitsevat Tallipihan pihapiirissä. Tallipihan pihapiiristä löytyy vielä tänä päivänäkin hevosia ja kanoja. Ei kuitenkaan enää niin paljon kuin vielä 1800luvulla. Silloin pihapiirissä asustelleet lehmät eivät sentään ole palanneet Tallipihalle. Eläinten lisäksi Tallipihan rakennukset kätkevät uumeniinsa muun muassa kahvilan ja Suklaapuodin. (Tallipiha)

Toinen Tampereella maalaismaisemaksi helposti luokiteltava alue on ydinkeskustasta noin kuuden kilometrin päässä sijaitseva, Ahlmanin kartanon mailla toimiva opetusmaatila ja puutarha. Tilan ja puutarhan herkkujen lisäksi tilapuodista on mahdollista ostaa myös pientuottajien lähiruokaa. Selvitystyötä tämän tuottajan suuntaan tehdään, sillä Kulttuuripyöräilyllä on mielenkiintoa rakentaa yhteistyötä Ahlmanin kanssa. (Ahlman)

2.5 Tampereen esittely ja pyörien vuokraus ennen Kulttuuripyöräilyä

Tamperetta on ennen esitelty ja esitellään varmasti jatkossakin opastetusti kulttuurikävelysten, potkulautakierrosten ja linja-auton kyydistä katsellen. Pyöräillen tapahtuvaa kaupungin esittelyä on aiemmin ollut ainakin yhden toimijan taholta, mutta hänen toimistaan ei ole pariin vuoteen kuulunut mitään, joten arvatenkin hän on poistunut markkinoilta.

Tampereen kaupunkipyörät ovat tamperelaisen Etappi ry:n kunnostamia käytettyjä ja vaihteettomia polkupyöriä. Pyörän käyttöoikeuden voi lunastaa matkailutoimistosta muutaman kymmenen euron panttia vastaan. Tätä panttia vastaan saatava avain käy useampaan kymmeneen kaupungin alueella yhteensä 22:ssa pisteessä pidettävään polkupyörään. Polkupyörien olinpaikat löytyvät kartasta joka on puolestaan nähtävillä Liikkumisen ohjauksen neuvonnan kotisivuilla. (Liikkumisen ohjauksen neuvonta) Kaupunkipyörien saata-

vuus ei kuitenkaan ole joka pisteellä varmistettu. Joissain paikoissa pyöriä voi olla useita, mutta toisinaan löytyy paikkoja joihin pyöriä ei ole kulkeutunut ainuttakaan. Muutamissa keskusteluissa lähinnä Tampereen kaupungin taholta on väläytelty mahdollisuutta että Kulttuuripyöräily hyödyntäisi palvelunsa yhteydessä Kaupunkipyöriä. Kaupunkipyörän idea on sinänsä hyvä, mutta se ei täysin poista sitä totuutta, että Tampereella olisi tarvetta ihan oikealle pyörävuokraamolle. Vaihteettomina Kaupunkipyörät soveltuvat heikosti mäkiseen maastoon. Viime vuosien aikana on avattu Tampereelta pois päin ja alueen suurimpien järvien ympäri vieviä pyöräilyreittejä. Myös nämä reitit ovat Kaupunkipyörille hieman liian vaativia. Nämä reitit ovat myös sen verran pitkiä että ne eivät opastettuina täytä Kulttuuripyöräilyn itselleen laatimia matalan kynnyksen vaatimuksia. Tästä syystä polkupyörävuokraus toisi ensimmäistä kertaa myös turistille mahdollisuuden omatoimiseen, valmiiksi suunniteltujen ja jo saatavilla olevien reittien saavuttamiseen.

3 Miksi me ajattelemme liikunnasta ja kulttuurista niin kuin me niistä tänä päivänä ajattelemme?

"Arkikielessä ja myös suomalaisessa hallintokielessä kulttuuri liitetään usein korkeakulttuuriin. Kulttuuria ovat esimerkiksi taidenäyttelyt, ooppera, teatteri, kirjallisuus tai elokuvat. Sanomalehtien kulttuurisivut, kuntien myöntämät kulttuuripalkinnot, kulttuuriministerin työtehtävät, kulttuuriuutiset televisiossa - kaikki nämä seikat liittyvät ns. humanistiseen kulttuurikäsitteeseen, jonka mukaan kulttuuri määritellään ihmiskunnan parhaiksi saavutuksiksi, joiden ero ihmisten arkielämään on selvä. Toisaalta kulttuurilla voidaan viitata arkikielessä korkeakulttuurin ohella myös tiettyä yhteisöä tai kansakuntaa yhdistäväksi tekijäksi. Puhumme usein esimerkiksi suomalaisesta tai länsimaisesta kulttuurista, jonka ajattelemme eroavan monessa suhteessa vaikkapa itämaisestä kulttuurista." (Avoin yliopisto)

"Liikunta on tarkoituksellista fyysistä aktiivisuutta, jonka tarkoituksena on esimerkiksi kunnon kohottaminen, terveyden parantaminen tai pelkästään liikunnan tuottama ilo ja nautinto." (Liikunta - Wikipedia)

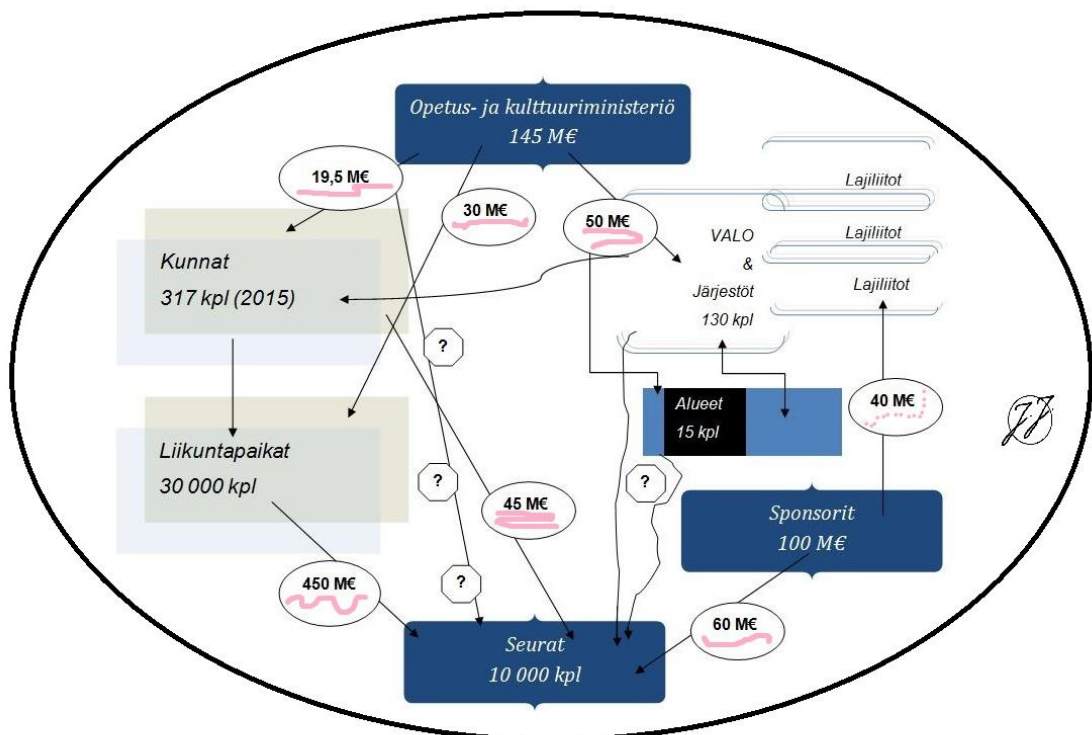
"Liikunta on kokoava käsite, joka sisältää perinteisen urheilun lisäksi fyysiseltä rasitukseltaan ja motiiveiltaan moninaisen liikuntaharrastuksen ja arkiliikunnan. Terveysliikunnalla tarkoitetaan kaikkea fyysistä aktiivisuutta, jolla on terveyttä edistäviä tai ylläpitäviä vaikutuksia ilman intensiiviseen urheiluun liittyviä riskejä. Terveysliikunta jakautuu arkiliikuntaan ja kuntoliikuntaan. Erityisliikunta on erityisryhmien liikuntaa. Arki- tai hyötyliikuntaa on harrastuksen ulkopuolinen fyysinen aktiivisuus (esimerkiksi työmatkapyöräily, portaiden kulkeminen, lumen luonti). Kuntoliikunta poikkeaa arkiliikunnasta tavoitteellisuutensa perusteella. Sitä harrastetaan fyysisen kunnon ylläpitämiseksi tai parantamiseksi. Kuntoliikunta (esimerkiksi sauvakävely, hölkkä, uinti, voimistelu) kehittää arkiliikuntaa tavoitehakisemmin hengitys- ja verenkiertoelimistöä ja/tai tuki- ja liikuntaelimestöä. Kuntourheilua on esimerkiksi maratonin juokseminen. Huippu-urheilu tarkoittaa yleensä kansainvälisellä mestaruuskilpailutasolla tapahtuva tai sinne tähtäävä urheilua. Kilpaurheilua on alemmilla kilpailutasoilla tapahtuva kilpailu. Urheilijan itsensä kannalta on oleellista, saako hän elantonsa urheilusta. Ammattimainen huippu-urheilu tarkoittaa urheilijan kannalta kokopäiväistä työtä, josta maksetaan palkkaa." (Liikunta - Wikipedia)

Edelliset luonnehdinnat paljastavat kuinka eri tavoin me jo lähtökohtaisesti ajattelemme liikunnasta ja kulttuurista. Juuri tästä syystä niiden yhdistäminen onkin haasteellista. Kokoamme varmasti sykähdyttäviä hetkiä myös taide-elämysten parissa, mutta harvemmin pulssiamme mitataan saadaksemme tietoon kuinka kiivas kyseinen nautinto oli. Maajoukkueen voiton ja häviön avulla joko nostetaan tai lasketaan kansan oman arvon tuntoa. Joissain lajeissa (esimerkiksi jääkiekon MM-kisoissa tai Suomi-Ruotsi -ottelussa) muutos on määrällisesti jopa mittavampi kuin megaluokan konserteissa. Kulttuuritapahtumista

vain Euroviisujen voitto saattaa ylittää samaan mittakaavaan näiden urheilutapahtumien koko kansakuntaa puhuttelevan tunnearvon osalta.

3.1 Kulttuurin ja liikunnan rahavirrat

Molempia, sekä kulttuuria että liikuntaa tuetaan maassamme muutamalta eri taholta. Kuntaliiton mukaan rahavirtojen jakautuminen liikunnan puolella toteutuu maassamme sponsoreiden ja Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta näin: (kuvio 2)

Kuvio 2. Liikunnan rahavirrat (Sjöholmin kuviota mukailien Jokela.)

3.2 Kunnat ja valtion tuki

Tällä hetkellä (2015) elämme aikaa jolloin saamme lähes päivittäin kuulla kuinka huonosti valtion taloudella menee. Kuntien ennen saamia valtion osuuksia leikataan vähän jokaisella toimialalla ja sen näkyminen kuntien palvelun tarjonnassa tulee olemaan väistämätöntä. Kun rahan jako näin kiristyy, niin se johtaa palvelujen määrän, tai vähintäänkin laadun heikkenemiseen. Kunnat ovat selkää seinää vasten. Valtion rahoituksen vähentyessä on menoja vähennettävä ja ensimmäisten joukossa harkinnan alle menevät kaikki palvelut jotka eivät ole kunnalle lakisääteisiä. Tätä kautta leikkausten vaikutus näkyy hyvin nope-

asti myös kansalaisille. Kun realiteetit valtion rahan jaon puolelta ovat nämä, niin voimme vain arvailla kuinka "mustasukkaista" meno on kuntien eri toimialojen välillä. Omista määrärahoista on pidettävä kiinni ja edes ajatusta toimialat ylittävästä yhteistyöstä ei saa ääneen lausua.

Näin ollen kunnan puolesta on hyvin yleistä että Kulttuuripyöräilyn tyyppisille toimirajat ylittävälle toimijoille ei löydy tukijoita. Kannustavia sanoja annetaan helposti, mutta rahanhanojen auki saaminen onkin täysin toinen asia. Tästä johtuen palvelun alkuun laittaminen kunnan avustuksella on lähes mahdotonta. Asia kävi itselleni selväksi heti alkumetreillä kun lähdin selvittämään Tampereen kaupungin kiinnostusta Kulttuuripyöräilyä kohtaan.

3.3 Apurahan hakeminen

Ystäväpiirissäni on kulttuurin tuottajina toimivia henkilöitä. Yhdeksi rahoituksenhaku-kanavaksi he suosittelivat apurahan hakemista. Itselläni ei ole koulutusta liikunnan tuottamisesta - vain sisällön tuottamisesta, joten jo pelkästään hakuprosessin aloittaminen tuntui mahdottomalta. Tästä syystä tuottajalta saatu vetoapu tuli tarpeeseen.

Opin apurahan hakemisesta paljon ja etenkin sen, että byrokratian seula on tiukka. Apuraha pitää osata hakea oikein. Hakemukseen kirjoitetun sanan muoto ratkaisee usein paljon enemmän kuin rahan käyttötarkoitus. Jo hakemuksen tekstin painotus ratkaisee sen tuetaanko hakemuksessa esiteltävää toimintaa vai ei. Vaikka tuottajan palkkaamisesta on aina hieman kuluja, niin hyvä tuottaja on kuitenkin tärkeä, sillä se maksaa itsensä onnistuneiden tukipäätösten muodossa takaisin.

3.4 Vanha kulttuuri, nuori liikunta

Ihminen on liikkunut, kisaillut ja koetellut voimiaan aina. Myös taiteen tekemisellä on kautta aikojen ollut paikkansa ihmisten aktiviteeteissa. Jo muinaiset, luolissa asuneet alkuihmiset tekivät taidetta kuvaamalla omia saavutuksiaan kalliomaalauksin. Näin urheilun, tai pikemminkin arkiliikunnan muuttaminen kuviksi, jopa taiteeksi ulottuu hyvin pitkälle ihmisen historiaan. Voidaan helposti puhua aikakaudesta, jolloin urheilua, niin kuin me sen tänä päivänä käsitämme ei erillisenä toimintona ollut olemassakaan. Liikkuminen oli täysin kulttuurisidonnaista. Kisailtiin kun siltä tuntui ja liikuttiin kun tarve muun muassa hengissä pysymisen kannalta niin vaati. Nykyaikana monien urheilulajeina tunnettujen lajien taitaminen oli elinehto maailmassa jossa yleensä vain ruumiillinen työ takasi elämän. Kyky virittää jousi ja ampua tarkasti maaliin palkittiin "vain" päivällisen muodossa ja painiottelu

kertoi paikkasi heimon "nokkimisjärjestyksessä". Ehkä länsimaisessa kulttuurissa hevosella ratsastaminen tai kajakilla liikkuminen on näinä päivinä enimmäkseen ajanvietettä, mutta menneisyyden lisäksi löytyy maailmasta kulttuureita joissa nämä ovat edelleen tärkeitä taitoja ihan jokapäiväisessä arjessa. Esimerkiksi Kokkonen nimeää perinteisen ja modernin liikkumisen merkittävimmäksi eroksi niiden toiminnan tarkoituksen. Kisailu oli ennen spontaania, eikä siihen liittynyt liikuntaan ja urheiluun kuuluvaa tavoitteellisuutta. Liikuntaa kyllä tehtiin, mutta sitä ei mielletty yksilön elämässä erilliseksi osa-alueeksi, eikä sen avulla ajettu laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita. Merkityksetöntä liikunta ei kuitenkaan ollut, vaan sillä oli Kokkosen mukaan yhteisön sisäisiä suhteita ja sen jäseneksi kasvua palvelevia tehtäviä. Näistä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää kirkkovenesoutua, kiekonlyöntiä ja jopa kylätappeluita, jotka osaltaan auttoivat kyläkuntien välisten suhteiden määrittelyssä. "Kilpailut olivat paikallisia, ja niistä etsittiin kylän vahvinta tai nokkelinta miestä. Tarinoita paikallisista voimamiehistä on kerrottu eri puolilla maata." (Kokkonen 2015, 13)

3.5 Erilleen ajautuminen

Ajattelu urheilusta tai liikunnasta, kulttuurista erillisenä toimenä on nykypäivää. Ajattelun muutos kääntyi näille raiteille viimeistään silloin kun ihmisten työn ja vapaa-ajan suhde teollistumisen kautta muuttui. Työaika säännöllistyi ja työn luonne, etupäässä koneellistumisen myötä keveni. Tämä ajattelun muutos lähti Keski-Euroopasta ja rantautui Suomeen 1800-luvun puolen välin tienoilla ensimmäiseksi tehdaskaupunkeihin. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää Kokkosen kuvaelmia kansanjuhlia. Tuohon aikaan juhlia Tampereella järjesti Finlaysonin puuvillatehtaan patruuna William von Nottbeck. Kansanjuhliin sai osallistua niin työntekijät kuin säätyläisetkin. "Liikunnallisista kilpailuista tuli olennainen osa 1860-luvulla yleistyneiden kansanjuhlien ohjelmaa. Zachris Topelius edisti hyödyllisinä pitämiään kansanjuhlia 1840-luvulta alkaen. Euroopan-matkallaan 1856 hän vakuuttui lisää juhlien myönteisestä vaikutuksesta." (Kokkonen 2015. 23)

"Voimisteluseurojen perustaminen mahdollistui 1870-luvulla, jolloin toimintansa aloittivat Helsingissä ruotsinkieliset mies- ja naisvoimisteluseurat sekä suomenkielinen miesvoimisteluseura. Vuodesta 1882 lähtien Suomeen sai perustaa kaikille avoimia vapaaehtoisjärjestöjä." (Kokkonen 2015. 30)

Yleisesti ottaen yhteiskunnassa muutenkin elettiin suurten muutosten aikaa. Ennen hyvin maatalousvetoista Suomea muutettiin teollisuusmaaksi. Alkuun sotavelkojen rasittama, mutta sitkeän työn tuloksena ja vauraiden maiden armollisen avun turvin vaurastuvaa Suomea nostettiin hiljalleen kehitysmaan tasolta kohti sitä vaurasta teollisuuden ja teknologian huippumaata jona me olemme tottuneet maamme näkemään. Juuri nämä kaksi

ääripäätä näkyy esimerkiksi Tampereen kaupunkikuvassa ja juuri sen voi helposti Kulttuuripyöräilyn avulla näyttää. "Suomi oli autonomian ajan loppuvuosina köyhä maatalousmaa, joka nykyaikaistui suhteellisen nopeasti. Suomi modernisoitui pitkälti maaseudun kautta, sillä 90 prosenttia suomalaisista asui maalla." (Kokkonen 2015, 51)

Urheilu kohtaa kulttuurin myös silloin kun urheilun termistö löytää tiensä kirjaan ja sitä kautta elokuvaan kuvaten osuvasti hävityn sodan tulosta. Kirjassaan Kokkonen on ottanut esimerkiksi sotavuosina urheilun avulla laajoihin kansalaispiireihin vedonneesta propagandasta esimerkin Väinö Linnan Tuntemattoman sotilaan lopetuksesta, jossa Vanhala tekee yhteenvedon jatkosodasta: "Sosialististen Neuvostovaltojen liitto voitti, mutta hyvänä kakkosena tuli maaliin pieni ja sisukas Suomi." (Kokkonen 2015. 115)

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeinen Suomi tarvitsi esikuvia ja niitä löytyi urheilun puolelta. Etenkin kestävyysjuoksijat kunnostautuivat maailmalla. Systemaattinen harjoittelu tuotti tulosta ja niin Suomi juoksi itseään maailman kartalle Hannes Kolehmainen ja Paavo Nurmen siivittämänä. Samaan aikaan oli myös kulttuurilla vahva rooli kansakunnan identiteetin kuvaajana. Suomi Filmin sankarit sädehtivät valkokankaalla ja tunteiden tulkit loistivat estradeilla. Ja olihan Suomella jonkin verran vieniä myös kulttuurin saralla. Maailmalla tunnetuin kulttuurin edustaja oli muun muassa Finlandia -hymnin säveltäjä Jean Sibelius.

"Urheilijat toivat Suomelle näkyvyyttä ulkomailla. Paavo Nurmi ja Jean Sibelius olivat aikakautensa tunnetuimpia suomalaisia. Suomea kuvanneet matkakirjat käsittelivät poikkeuksetta suomalaisurheilijoita. Sidney A. Clark kertoi kirjassaan Finland in Fifty Dollars (1939) Paavo Nurmen ja Hannes Kolehmainen urheiluliikkeistä, joissa kuka tahansa Helsingissä vieraileva saattoi käydä." (Kokkonen 2015, 86-87)

3.6 Koulutusten erilaiset polut näkyvät toiminnassa

Yhteiskunta kehittyi ja kansan koulutustaso nousi kohisten. Saatuaan oman koulutushaaran, myös urheilun ja liikunnan koulutus kohentui. Eri puolille Suomea nousi urheiluopistoja. Niiden toimesta virtasi eri liikuntalajien ohjaajia maan joka kolkkaan.

"Suomen vanhin, Varalan Urheiluopisto perustettiin Tampereelle naisvoimistelun ja naisten liikuntakasvatuksen edistämiseksi vuonna 1919. Muut urheiluopistot aloittivat toimintansa pian Varalan toiminnan käynnistymisen jälkeen ja niitä perustettiin Suomeen tasaisesti 1950-luvulle asti. Urheiluopistojen historialliset juuret tulevat 1900-luvun alun tarpeesta tarjota kansalaisille organisoitua liikunnanohjausta tai urheilualmennusta sekä

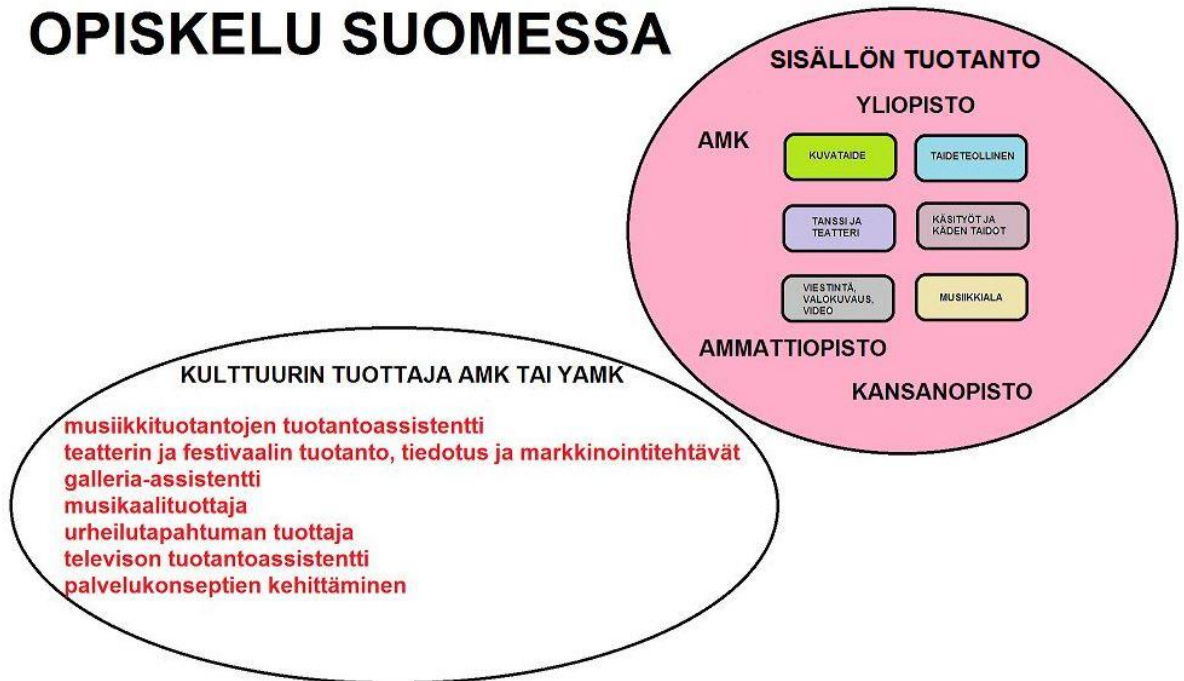
luoda tätä kautta yhtenäistä suomalaista liikunta- ja urheilukulttuuria. Urheiluopistojen juuret ulottuvat kuitenkin ajallisesti hyvin samaan ajankohtaan kuin ensimmäisten kansan- ja kansalaisopistojen perustamiset, joten näiden taustalta on löydettävissä sekä erottavia että yhteneviä aatetaustoja kansalaisten sivistystyössä." (Urheiluopistot)

Jos sai liikunta omat koulutuslaitoksensa, niin ei taiteen ja kulttuurin puolella ainakaan huonommin ole mennyt. Vähintään jonkin tasoista opetusta kun alkoi löytyä ihan jokaisesta kunnasta. Suurimmista kaupungeista löytyvät omat oppilaitoksensa niin teatterin ja tanssin kuin musiikin ja kuvataiteenkin puolelle. Tämän monitasoisen systeemin huipulla ovat Helsingissä sijaitsevat eri taiteen alojen korkeakoulut. Musiikin opiskelijoiden Sibelius-akatemia ja teatterin ja tanssin opiskelijoiden TEAK näin pari mainitakseni.

Kentällä liikunnan ja kulttuurin toimintakulttuurinen ero näkyy parhaiten siinä miten tapahtumien tuotanto on järjestetty. Kulttuurin puolella taiteilijat taiteilevat ja tuottajat tuottavat. Liikunnan ja urheilun puolella vastaavanlaista erottelua ei ole, vaan sekä tuottamisesta että sisällöstä vastaavat hyvin usein samat henkilöt. Näen tämän toimintakulttuurien eron syntyvän jo koulussa. Liikunta-alalla on tuottamisen opiskelu sulautettu liikunnan ohjauksen opiskelua tukeviin opintoihin ja sekä sisällöllinen osaaminen että kokonaisuuteen nähden suppea tuotannollinen opetus tapahtuu samoissa oppilaitoksissa. Näin eri kouluasteista valmistuneet liikunta-alan ammattilaiset on opetettu "pitämään kaikki narut omissa käsissä". Opetussuunnitelmat kuitenkin muuttuvat kaiken aikaa kun oppilaitokset yrittävät säätää koulutustarjontaansa vallitsevia ja mahdollisesti myös tuleviakin olosuhteita vastaavaksi. Jää nähtäväksi lisääntykö liikunta-alalle pyrkivien koulutus tuottamiseen, vai opitaanko pikku hiljaa siihen että kaikkea ei voi eikä kannata tehdä itse. Oppilaitosten tämänhetkisiin koulutussisältöihin on mahdollista tutustua jokaisen oppilaitoksen nettisivujen välityksellä. (Haaga-Helia)

Kulttuurin ja taiteen tuottamisen opetus on puolestaan erotettu täysin itse sisällön opetuksesta. Kentällä tämä näkyy siinä kuinka yllättävän pienetkin kulttuurialan produktiot lähtevät tuotantoon niin, että ensimmäiseksi niihin hankitaan tuottaja joka vastaa koko tuotannon budjetista. Ajat ovat kuitenkin muuttumassa, sillä juuri nyt näyttää siltä, että kulttuurin tuottajan opinnoista löytyy nykyään mahdollisuus kouluttautua myös liikunta- ja urheilutapahtumien tuottajaksi. Tämä jos mikä on merkittävä uudistus liikunta-alalle, sillä nyt näyttäisi vihdoinkin toteutuvan se, että liikunta-ala hyväksytään saman vertaiseksi alaksi muiden kulttuurialojen joukkoon. (metropolia) Tulevaisuuden visio: toteutuessaan tämä voisi tarkoittaa sitä, että liikunta-ala saa lisää ammattikorkeakoulun käyneitä osaajia nimen omaan myynnin ja markkinoinnin puolelle. Yhteisesti totutettavien liikunta- ja kulttuuritapahtumien määrä nousee ja kansa saa monipuolisempaa viihdettä.

TAITEEN JA KULTTUURIN OPIKELU SUOMESSA

Kuvio 3. Taiteen ja kulttuurin opiskelu Suomessa (Kulttuurin tuotannon koulutuksen aiheet otettu Metropolian tarjonnasta)

3.7 Jako ammattilaisiin ja amatööreihin

Liikunnan ja urheilun tai taiteen ja kulttuurin erilaisesta ajattelumallista on hyvä esimerkki myös se, miten alan harrastaminen ja ammattilaisuus ymmärretään. Taidetta ammatikseen tekevän tai sitä harrastavan välinen ero on usein hyvin häilyvä kun puolestaan kilpaurheilua harrastava ja sitä ammatikseen tekevä halutaan pitää visusti erillään toisistaan. Tästä piti (ja pitää osin edelleenkin) huolen urheilun selkeä kahtiajako amatööreihin ja ammattilaisiin. Poukkoilu ammattilaisuuden ja amatööriyden välillä ei monissa lajeissa onnistu. Taiteen ja kulttuurin puolella ei yhtä tarkkaa rajan vetoa ole. Olet oman taiteen- alasi ammattilainen kun taiteesi myy. Aikoinaan urheilun puolella vain muutamissa lajeissa, kuten golfissa, jalkapallossa, koripallossa polkupyöräilyssä ja tenniksessä ammattilaisuus sallittiin. "Ammattilaisuus toteutui Suomessa nopeimmin jääkiekossa. Tampereen Ilves oli alkanut käyttää rahaa pelaajapalkkioihin jo 1950-luvun lopulla. (Kokkonen 2015. 229) Tästä näkökulmasta katsottuna niinkin taiteelliseksi mielletty laji kuin tanssiurheilu on erikoinen poikkeus. Kuilu ammattilaisuuden ja amatööriyden välillä on kansainvälisesti niin syvä, että se estää koko lajin pääsyn olympialaisiin. (Suomen tanssiurheiluliitto)

"Rajanveto amatööriyden ja ammattilaisuuden välillä jatkui huippu-urheilussa 1920-1930luvulla. Etenkin yleisurheilu- ja painikilpailuiden tuotosta osa päätyi urheilijoille. Urheilijoiden olympiakelpoisuuden turvaamiseksi palkkiot oli maksettava salaa. Suomessa sala-ammattilaisuuteen suhtauduttiin käytännönläheisesti, eikä sitä pidetty eettisenä ongelmana." (Kokkonen 2015, 89)

"Amatööriurheilun aikakausi päättyi virallisesti 1980-luvulla, kun KOK muutti sääntöjään. Järjestön puheenjohtajaksi 1981 tullen Juan Antonio Samaranchin tavoitteena oli säilyttää olympiakisojen asema maailman tärkeimpänä urheilutapahtumana sallimalla kaikkien urheilijoiden osallistua kilpailuihin." (Kokkonen 2015, 237)

3.8 Yhteiskunnan kaksi kuppikuntaa

Vaikka luokkayhteiskunta olikin jo murentunut, oli yhteiskunnan kahtia jakautuminen silti vahva. Poliittisesti latautunut ilmapiiri näkyi ja tuntui yhteiskunnassa se antoi leimansa myös liikunnalle. Syntyi omat liittonsa niin työläisille (TUL) kuin porvareillekin (SVUL). Rahvaalla työväellä oli oma liittonsa ja kilpailunsa, jopa aatteensa ja porvarillisella johtoportaalta omansa. Tämä urheilun kentän kahtiajako ulottui osin myös taiteen puolelle. Työväentaloja oli perustettu ympäri maata ja niiden lavoilta nousevan työväenliikkeen uhmakkaat laulut ja teatterikappaleet tuottivat täysin omanlaistaan taiteen muotoa. Suurimmissa tehdaskaupungeista löytyvät vielä tänä päivänäkin omat teatteritalot rahvaalle ja johtoportaan väelle. Hekuman huippu saavutettiin oman liiton liittopäivillä. Sama kaiku on askelten massojen marssiessa TUL:n liittojuhlien marsseilla. "TUL:n vuoden 1946 liittojuhla ja SVUL:n seuraavan kesän Suurkisat olivat liikunnan suur tapahtumia myös ideologisesti latautuneita tilaisuuksia. Järjestöt pyrkivät joukkovoimaansa esittelemällä osoittamaan olevansa liikuntakulttuurin johtavia toimijoita." (Kokkonen 2015, 134)

Kulttuurisesti yhteiskunnan kahtiajako satoi kansalaista niin, että hänen oli kuuluttava jompaa kumpaan yhteiskuntaluokkaan. Se hyvin selvästi määritteli jopa sen missä asut, kenen kanssa liikut ja missä kaupassa käyt ostamassa päivittäiset ostoksesi. Massojen yhteinen katsontakanta satoi näin taiteen, urheilun ja koko elämän yhteisen viitekehysten alle antaen leimansa sille minkälainen toimintakulttuuri oli soveliasta ja minkälainen ei. "SVUL:n liittokokouksessa toukokuussa 1956 Kekkonen tukimiehet joutuivat kovan arvostelun kohteeksi. Piirto ja Nyberg menettivät paikkansa SVUL:n johdossa, ja varapuheenjohtajaksi tuli Akseli Kaskela." (Kokkonen 2015, 136)

Ero tuonaikaisen toimintaympäristön ja tämänpäiväisen välillä on huima. Vaikka tuon laisista toimintaympäristöä oudoksuttaisiinkin tänä päivänä, niin oli siinä hyvätkin puolensa.

Silloin ei tarvittu markkinamiehiä "myymään" liikuntatuokiota, tai paatoksellista lauluhetkeä sillä aatteen palo siivitti yhteistä tekemistä. Useamman kymmenen vuoden ajan se toimi oikein hyvin. Uudet tuulet puhalsivat aatteet viimeistään 90-luvulle tultaessa sammuksiin. Tarve menestyä sentään säilyi, mutta se muutti muotoaan. Kun massat katosivat, myös toiminta hyvin monella, etenkin pienemmällä paikkakunnalla näivettyi. Uudet liikuntalajit valtasivat alaa ja kansa vaati yhä lajispesifimpää valmennusta. Monilajiseurat katosivat yksi kerrallaan. Muutos ei ollut kaikille mahdollinen ja niin urheilun ja liikunnan kenttä pirstoutui yhä pienempiin ja pienempiin yksikköihin. "Yhteiskunnan muuttuminen johti liikunnan määrän uudenlaiseen polarisoitumiseen. Fyysisen aktiivisuuden perinteiset asetelmat kääntyivät ylösalaisin." (Kokkonen 2015, 247)

Muuttunut maailmankuva on muuttanut myös ihmisten liikuntakäyttäytymistä. Vanhemmat eivät enää vie lapsiaan harrastuksiin siksi että johonkin on kuuluttava, vaan siksi että lapsen päivittäinen liikuntatarve tulisi täyteen. Heille kun on lasten liikunnan ammattilainen kertonut lapsen tarvitsevan vähintään kaksi tuntia liikuntaa päivässä. Johonkin ryhmään kuuluminen on edelleenkin tärkeää, mutta toiminnan tulisi olla myös elämyksellistä. Tästä syystä liikuntaharrastusta valittaessa on vanhemmille tullut tarve kysyä, mitä minä tai minun lapseni hyötyy tästä? Tai, tarjoaako teidän seuran toiminta elämyksiä ja juuri minun lapseni kehityksen kannalta katsottuna optimaalista liikuntaa? Tai vielä hieman kärjistäen: minulla on rahaa, mitä minä tai lapselleni saa sen vastineeksi?

4 Urheilullista taidetta ja kulturellia urheilua

On usein kuultu väite että kilpailuvietti tai sen puute on ollut määräävä tekijä valittaessa harrastusta liikunnallisen tai taiteellisen väliltä. Perusteluksi on kelvannut käsitys jossa urheilua pidetään taiteellisia lajeja kilpailullisempina. Näin ajatellessa helposti unohdetaan se, että kilpaileminen on mahdollista myös monissa taidemuodoissa. Lieneekö selittäväksi tekijäksi sitten kilpailuvietin myöhäisempi herääminen vai elinkeinon harjoittamiseen liittyvä pakko siihen että kilpailijoita monenlaisiin kilpailuihin taiteen ja kulttuurinkin puolella riittää. Tutuimpia kilpailumuotoja kulttuurin puolelta ovat laulu- tai eri instrumenttien soittokilpailut. Kultainen harmonikka -kilpailu ja Seinäjoen tangokarnevaalien tango-kuninkaalliset ovat monelle ainakin niminä tunnettuja. Kansainvälisellä puolella Euroviisut televisioidaan joka vuosi ja vaikka Suomea edustanut kappale usein jääkin hännän huipuksi, niin on kilpailuista menestystäkin tullut. Suomi juhli voittoa vuonna 2006 kun Lordi Hard Rock Hallelujah -kappaleellaan vei voiton uudella kaikkien aikojen pisteennätyksellä. Voitto tuli Eurovisionin tanssikiilpailunkin heti seuraavana vuonna 2007. Sen tanssivat Jussi Väänänen ja Katja Koukkula tanssien rumbaa ja paso doblea. Harvempi kuitenkin tietää että myös teatterin puolella on jo 1970-luvun lopulta lähtien kilpailtu. Idea syntyi Kanadassa kun kaksikin improvisaatioteatterin pioneeria alkoivat toisistaan tietämättä suunnitella teatteriin pohjautuvaa ja urheilusta mallia ottavaa kilpailumuotoa.

Kulttuuripyöräily on matalan kynnyksen toimintaa, eikä siinä ainakaan perusmuodossaan kilpailla. Uskomattomia asioita kuitenkin tapahtuu. Tuskin moni olisi vielä 50-luvulla uskonut että muutaman kymmenen vuoden päästä kilpaillaan eukonkannon, tai lumitangon maailmanmestaruudesta. Miten toimitaan nyt, on historiaa jo huomenna. Tästä syystä kannattaa ajatukset pitää avoimina ihan kaikelle.

4.1 Taide ja kulttuuri olympialaisissa

Nykyaikaisissa olympialaisissa eivät taidelajit ole enää edustettuina. Muutos tapahtui vuoden 1952 Helsingin olympialaisissa. Taidekilpailuja ehdittiin pitää Olympialaisten yhteydessä vuosina 1912–1948. Taidelajien mukanaolo oli alunperin olympialiikkeen perustajan Pierre de Coubertinin ajatus. Taiteenaloja, kuten musiikkia, kirjallisuutta, maalaustaidetta, arkkitehtuuria sekä kuvanveistoa yhdisti se, että kaikkien teosten innoittajana toimi urheilu.

Taidekilpailuja ei nähty enää Helsingissä 1952 pidetyissä olympialaisissa. Kilpailun tilalle tuli vuoden 1956 Australian Melbournessa järjestetyissä kisoissa olympialaisissa tänäkin päivänä tutut kulttuurin täyteiset aloitus- ja lopetusseremoniat.

Suomi menestyi hyvin olympiakisojen taidelajeissa:

"Berliinissä 1936 kirjailija Urho Karhumäki kultaa kirjallisuuden epiikkasarjassa teoksella *Avoveteen*.

Lontoossa 1948 runoilija ja suomentaja Aale Tynni kultaa kirjallisuuden lyriikkasarjassa runolla *Hellaan laakeri / Laurel of Hellas*.

Lontoossa 1948 arkkitehti Yrjö Lindegren kultaa arkkitehtuurin asemakaavasarjassa suunnitelmalla *Varkauden urheilukeskukseksi*.

Lontoossa 1948 säveltäjä Kalervo Tuukkanen hopeaa musiikin orkesterisävellysten sarjassa teoksella *Karhunpyynti / Bear Hunt*.

Lontoossa 1948 arkkitehti Ilmari Niemeläinen pronssia arkkitehtuurin asemakaavasarjassa suunnitelmalla *Kemin urheilukeskukseksi*. Niemeläinen osallistui kisoihin myös uimahyppääjänä sijoittuen kerroshypyissä 19. sijalle." (Wikipedia)

4.2 Kun teatterissa päätettiin ottaa mallia urheilusta

Kanadalainen, The Loose Moose Theatre Companyn Keith Johnstone sai idean yhdistää teatteri ja urheilu. Hänen tavoitteenaan oli tuoda urheilukisoista tuttu tunnelma teatteriin. Tuon idean pohjalta syntyi *Theatresport™* - Teatterikisa. Idea on levinnyt ympäri maailman. Esittämisen muotoja on useita ja niitä syntyy jatkuvasti lisää.

"Teatterikisasta on eri maissa olemassa erilaisia variaatioita, mutta niiden kaikkien keskeisenä ideana on, että kaksi näyttelijöistä koottua joukkuetta kilpailevat keskenään. Kisan eteneminen tapahtuu niin, että joukkueet haastavat toisensa vuorotellen erilaisiin ja kestoaltaan suhteellisen lyhyihin kohtauksiin. Joukkueelle valitulla kapteenilla on tehtävä. Hän esittää haasteen toiselle joukkueelle. Haasteen esittänyt joukkue aloittaa ja tekee kohtauksen valitsemallaan tekniikalla. Tämän jälkeen vuoro siirtyy "vastustajalle". Molempien joukkueiden esitysten jälkeen joko yleisö tai kisan tuomaristo saa päättää kumpi joukkue selviytyi tehtävästä paremmin. Illan urheilullisuus on viety joissain tapauksissa niinkin pitkälle että tuomaristolle on annettu tehtäväksi olla niin ankaria, että he saavat katsojien vihat niskaansa. Lopuksi käy kuten urheilukisoissakin, toinen joukkue häviää ja toinen voittaa. Tosin lopputuloksella ei ole sinänsä suurta merkitystä. Johnstone korostaa, että kaikkien mukanaolevien tulee pitää huolen siitä, että esityksessä on hyvä dramaturgia." (Koponen 2004)

Yleisön reaktioita seurataan tarkkaan. Vaikka tunnelma teatteriinkin otettu urheilun puolelta, noudattaa toiminta show-bisneksen lainalaisuuksia. "Mikäli uusi formaatti tai sabluuna vetää yleisöä paikalle, sen tekemistä jatketaan. Olin itse todistamassa yhtä tällaista kokeilua kesällä 2000. Kyseessä oli kahden nuoren miehen show nimeltä The Terry Play, joka oli sekoitus Wayne's Worldia, Extreme Duudsoneita ja -improvisaatiota." (Koponen 2004)

Teatterikisoista löytyy monenlaisia muotoja. Löytyy erilaisia dekkareita ja salapoliisitarinoita. On hyvin mielenkiintoista nähdä miten pitkälle urheilun ja taiteen liitossa voidaan teatterin puolella mennä. "Kanadan ranskankielisellä alueella, Quebecissä Robert Gravel ja Yvon Leduc laativat sääntöjä Match d'impro™ - Impro-otteluun." (Koponen 2004) Liikunnan ja urheilun piirissä toimivia voisi Suomessakin kiinnostaa tämä Impro-ottelu joka hyvin tiukasti mukailee jääkiekon sääntöjä. Puitteet ovat kunnossa, sillä mittelo tapahtuu tarkoitusta varten kasatun jääkiekkokaukalon sisällä. Tuomarit ovat erotuomareita ja joukkueilla on omat kisa-asunsa.

Kaikki ei kuitenkaan sovi kaikille. Vaikka alkuperäisen palvelun rinnalle on tärkeää kehittää erilaisia sovelluksia on pidettävä huolta myös siitä alkuperäisestä palvelusta. "Jotkut tuomitsevat Teatterikisat sillä perusteella että he määrittelevät sen kilpailuhenkiseksi. Johnstone puolustautuu ensinnäkin sanomalla, että epäonnistuminen on osa mitä tahansa peliä ja ellei tätä ymmärrä, teatterikisoista tulee erittäin rasittava laji." (Koponen 2004)

5 Kulttuuripyöräily -tuotteen kehittäminen

"Yrityksen liikeidea on se kantava idea, jonka varassa koko yrityksen toiminta lepää. Siitä selviää mitä tuotteita tai palveluita yritys pitkällä tähtäimellä tarjoaa markkinoille ja miten se tapahtuu. Tuotekehittelyn kannalta on tärkeää, että yrityksessä on selvitetty tämä kysymys, koska liikeidea ohjaa suuressa määrin tuotekehittelyn suuntaa. Se vaikuttaa mm. niiden tuoteideoiden valintaan, joihin aiotaan investoida." (Welin 1982, 26)

Maamme johtava tuotteistaja, Jari Parantainen tiivistää tuotekehitysprosessin kolmeen pääkohtaan:

1. Valitse asiakas ja hänen ongelmansa.
  2. Anna lupaus, että ratkaiset ongelman.
  3. Lunasta lupauksesi, eli toimita palvelu.
- (Parantainen 2007)

1. Parantaisen (2007, 135) mukaan hittitehdasta kehiteltäessä liikkeelle kannattaa lähteä lupaamalla asiakkaalle että palvelusi ratkaisee jonkun asiakkaalla olevan ongelman.

Kulttuuripyöräily ratkaisee kaksi suurta ja viisi pienempää ongelmaa Tampereen palvelutarjonnassa.

- 1) Kulttuuripyöräily tuo Tampereelle kaupungin välimatkoihin ja kaupunkikivaan sopivan esittelymuodon.
  - Kulttuuripyöräily on saasteeton ja monipuolisempi vaihtoehto kaupungin esittelylle kuin linja-autokierrokset.
  - Kulttuuripyöräily antaa jokaiselle kaupunkiin tutustuvalla mahdollisuuden kokea kolmessa tunnissa enemmän ja syvemmin kuin ennen.
  - Kulttuuripyöräilyn perhereitti on loistava vaihtoehto aktiiviselle perheelle.
- 2) Kulttuuripyöräily tuo oikean polkupyörävuokraamon Tampereelle.
  - Vaihteeton CityBike vaihtuu Kulttuuripyöräilyn vaihdepyörään ja ajonautinto mäkisillä osuuksilla paranee. - Entinen, hieman sekava ja hankala vuokrauskäytäntö vaihtuu selkeään ja helppoon. Nettisivujen kautta järjestettyyn vuokrauskäytäntöön.

2. Lupauksen antaminen tarkoittaa Kulttuuripyöräilyn kohdalla sitä, että kun kaikki palvelun osaset in nidottu yhteen, dokumentoitu ja muokattu jokaiselle asiakasryhmälle sopivaan muotoon, sitä lähdetään esittelemään kullekin asiakasryhmälle. Esimerkiksi hotellien päätöksiä tekeviä henkilöitä ei kannata lähestyä katteettomin lupauksin. Heille on turha lähteä esittelemään mitään puolivalmista, sillä he kyllä tietävät miltä heidän asiakkaiden tarpeet tyydyttävän tuotteen tulee näyttää.

- Markkinointikoneisto käynnistetään heti kun palvelukokonaisuus on tuotteen tekemistä vaille valmis.

3. Lupauksen lunastaminen tarkoittaa Kulttuuripyöräilyn kohdalla sitä, että luvatuista ja yhteisesti sovitusta asioista pidetään molemmin puolin kiinni.

- Jos esimerkiksi hotellille on luvattu että heidän varastosta löytyy kolme Kulttuuripyöräilyn polkupyörää huippukuntoisena ja vuokrausvalmiina, niin palvelujärjestelmästä on löydyttävä systeemi, jonka avulla tämä asia toteutuu.

- Kulttuuripyöräilyn opastettuja kierroksia varten on tarpeeksi asiansa osavia oppaita jotka ovat työpaikalla paikalla oikeaan aikaan, toimintaa edellyttävässä kunnossa tekemässä sitä työtä mihin heidät on palkattu.

Kulttuuripyöräilyn tuotekehityksessä käytettiin (Bergström & Leppänen 2009) neliportaista kaavaa:

1. Ideointi ja arviointi

- runsaasti ideoita
- asiasta luotettavien tahojen kanssa keskustelu
- kannattavuuslaskelmat

2. Kehittely ja testaus

- tuotteen sisältö
- kenelle tuote on tarkoitettu?
- alueelliset markkinatutkimukset
- koemarkkinointi /testaus

3. Tuotteistaminen ja lanseerauksen valmistelu

- palvelun nimeäminen
- yhteistyökumppanien valinta
- hinnoittelu
- patenttisuoja ja tavaramerkin rekisteröinti
- markkinapaikan valitseminen
- hankinnat

4. Lanseeraus

- palvelun julkistaminen
- toiminnan aloittaminen
- palvelun markkinointi
- toiminnan seuranta ja palvelun jatkokehittely

5.1 Ideointi ja arviointi

Kulttuuripyöräilyn ideointi oli hyvin toiminnallista. Vaikka tiedon keruu netin ja kirjojen avulla veikin huomattavan suuren ajan ideoinnista, ei sillä voinut mitenkään korvata niitä lukuisia kilometrejä joita Tampereen teillä, poluilla ja puistoissa poljin. " Idean kehittämisen tarkoitetaan vaihetta, jonka aikana innovaation ideaa luodaan. Kun ideaa aletaan viedä lähemmäs käytäntöä, on kuitenkin syytä palata tarkemmin käyttäjän tai asiakkaan tarpeisiin." (Taatila, Suomala 2008) Ajatusprosessi oli kaiken aikaa käynnissä. Pään sisäisiä keskusteluja eri vaihtoehtoista ja perusteltuja valintoja sen mukaan mille asiakasryhmälle kyseistä reittiä olin suunnittelemassa. Turvallisuus ja käytäntö olivat usein vastakkain kun vaakakupissa oli omia ideat siltä pohjalta miten paljon turisteilta jääkään näkemättä Tampereesta jos reitiksi valitaan mahdollisimman turvallinen vaihtoehto.

5.2 Kehittely ja testaus

Käyttäjystävällisyys on varmasti tärkeä asia, mutta jo tuotteen tai palvelun ostamisen helppous tai vaikeus antaa tietynlaisen kuvan tuotteesta. Olisi hyvä jos tuote jo silloin puhuttelisi jollakin tasolla asiakasta. Aina parempi jos tuote tai palvelu ratkaisee asiakkaan ongelman. Tällöin asiakas luo tiiviimmän suhteen tuotteeseen tai palveluun ja hänelle tulee tarve hankkia se. Kun hinta ja laatu vielä kohtaavat, niin hän voi myöhemminkin olla tyytyväinen hankintaansa ja hyvällä onnella saattaa jopa suositella tuotetta tai palvelua tuttavalleen.

Kulttuuripyöräilyllä on useita kohderyhmiä, mutta matalan kynnyksen liikuntapalveluna sen asiakkaista suurinta osaa yhdistää liikkumisen vähyys. Yksi kulttuuripyöräilyn tarkoituksista on luoda kulttuurin, tai tietynlaisen tunnelman avulla tahtotila vähän liikkuvalle, saada hänet mukaan ja antaa elämys joka ei helposti unohdu. Reittivaihtoehtoja on juuri siitä syystä useita, että toiminta palvelisi mahdollisimman monen ikäistä ja kuntoista asiakasta. Tästä syystä kulttuuripyöräilyn kehittäminen vaatii useita satoja pyöräilykilometrejä erilaisissa maastoissa ja tunnelmissa.

Erilaisia reittejä syntyi yhteensä kymmenisen kappaletta. Tarkempaan tarkasteluun näistä reiteistä otin kolme: lapsiperheille suunnattu kaupungin parhaat leikkipuistot esittelevä kierros, kulttuurista ja arkkitehtuurista kiinnostuneille suunnattu Pispalan ja Pyynekin kaupunginosissa kiertelevä kierros ja esteetön, vanhusten ja vaikeavammaisten, sekä fyysikkaitaan hieman huonompikuntoisten kanssa poljettava reitti.

Jokainen reitti esiteltiin teemansa mukaisesti. Esittelytekstin rakentaminen oli tarkkaa puuhaa, sillä tekstiä ei saanut olla liikaa, mutta tietoa oli kuitenkin oltava tarpeeksi. Jokaisen reitin esittelytekstistä oli myös käytävä ilmi reitin ajallinen kesto.

Perhereitin esittelyteksti:

PERHEREITTI - NELJÄ TAMPEREEN PARASTA LEIKKIPUISTOA

Noin 3 tunnin kierroksen aikana ajamme mm. halki vanhojen tehdasmaisemien ja käymme leikkimässä neljässä Tampereen parhaassa leikkipuistossa. Vapaata leikkiaikaa on jokaisessa puistossa 20min.

Tekstistä saa heti kuvan siitä mitä reitillä on tarjolla. Mainittuina ovat kierroksen kokonaisaika, leikkipuistojen määrä ja leikkiaika, myös pieni kuvaus siitä mihin aikuisen huomio voi kierroksen aikana kiinnittyä, eli Tampereen kaupungille tyypilliset, historialliset tehdasmaisemat. Myös esitteen (liite 1) kuvat ovat tärkeitä. Ne antavat viitteitä siitä mitä puistoissa voi nähdä ja kokea. Sekin on tärkeää, että ei kerro kaikkea, sillä se antaa tilaa kokijan omille havainnoille.

Perhereitin testaus tapahtui kutsumalla tuttavien perheitä koeajelulle. Koeajelu toteutettiin aurinkoisena syyspäivänä kahden perheen voimin. Kierroksen jälkeen kerättiin jokaiselta osallistujalta palaute (palautelomake liite 3). Saatu palaute oli lähes kokonaisuudessaan positiivisia. Palautteista tuli myös ideaa tuotteen jatkokehittelyyn ja hinnoitteluun.

Pispalan ja Pyynikin kaupunginosia esittelevän reitin teksti:

Pispala, koko maailma! - Lauri Viita   Reitin kesto 3-4 tuntia
Pispala oli alkuaan talon nimi. Idyllinen Pispala on nykyään Tampereen tunnetuimpia alueita ja kaupungin matkailun vetonaula. Suomen Kotisentuliitto valitsi Pispalan vuoden 2014 kaupunginosaksi. Hyppää pyörän selkään ja tule ottamaan selvää miksi!

Pispalan ja Pyynikin kaupunginosia esittelevän reitin esitteen otsikko on lainattu Pispalan oman pojan, Lauri Viidan jo 14-vuotiaana kirjoittaman tekstin otsikosta. Reitin esittelyteksti mukailee Pispalasta kirjoitettuja mainostekstejä kuitenkin kertomatta liikaa. Tämän yhdistelmän tarkoitus on saada kulttuurista ja historiasta kiinnostuneet ihmiset lähtemään ajelemaan polkupyörällä palkittuun kaupunginosaan. Myös tässä tekstissä on annettu reitin kesto, vaikka reitin kierto on käytettävää aikaa onkin vaikea ennalta arvailla. Kaupunginosien mäkinen maasto kun voi olla monelle vähemmän pyöräilevälle suuri haaste. En ole vielä täysin tyytyväinen tähän tekstiin. Siitä puuttuu muun muassa kuvaus Pyynikis-

tä. Esitteen (liite 2) kuvat ovat sinänsä hyviä, mutta siihen tullaan vielä tekemään muutoksia muutamien kohteiden esilletuomiseen.

Esteetöntä reittiä ei ollut mahdollista vielä testata, sillä erikoispyöriä ei saatu vuokralle näin lyhyellä varoitusajalla. Taustatyötä on kuitenkin esteettömän reitin eteen tehty eniten ja siksi sen suunnittelu on pisimmällä. Toteutuksen ajankohta on yhteistyökumppaneiden kanssa lyöty lukkoon ensi kesäkuulle. Tarkat päivämäärät on siitä syystä oltava jo syksyllä selvillä, koska erikoispyörien kysyntä on niin valtavaa. Myös avustavia polkijoita on alettava houkuttelemaan, joissain tapauksissa jopa kouluttamaan jo nyt.

5.3 Tuotteistaminen ja lanseerauksen valmistelu

Palvelun nimeäminen Kulttuuripyöräilyksi tuli kuin luonnostaan. Nimi on lyhyt ja yksinkertainen ja kertoo kaiken oleellisen palvelusta.

Toiminnan suojaus ei ollut ensimmäisenä mielessä kun palvelun kehitystyötä lähdettiin tekemään. Onneksi lähipiiristä löytyy tietotaitoa tähänkin. Kulttuuripyöräily on suojattu Kulttuuriosuuskunta Kajeen tuottajan, Susanna Ihanuksen oman tuotemerkin alle.

Palvelun hinta ei ilmene esimerkkeinä käyttämistäni esitteiden tekstistä. Tämä johtuu siitä, että kyseessä olevat esitteet on tehty ilmaista testikierrosta varten. Palvelujen hinnat tulevat esille siinä vaiheessa kun palvelu lanseerataan.

Palvelun hinta rakentuu hyvin pitkälle siitä mitä palvelu sisältää. Pyrkimys on helpottaa asiakkaan valintaa tekemällä hinnoittelu mahdollisimman selkeäksi. Tämä on kuitenkin sisältöjen erilaisuudesta johtuen käytännössä erittäin hankalaa. Joissain tapauksissa, kuten esimerkiksi esteetöntä reittiä markkinoitaessa toiminnan kustannukset pyritään kattamaan sponsorituella. Tällöin reitille osallistuminen on osallistujalle ilmaista. Eri reiteille lähtevät asiakkaat myös vertaavat palvelun hintaa ja sisältöä täysin erilaisiin palveluihin. Lapsiperheet lapsille suunnattujen aktiviteettien, kuten Hop-Lopin pääsymaksuun tai päivään Särkänniemessä ja kulttuurista kiinnostuneet ihmiset teatterilippuun tai johonkin muuhun kulttuuriseen elämykseen.

Suuntaa-antava vertailu:

Kulttuuripyöräilyn tuote	Kulttuuripyöräilyn hinta	Verrokkihinta	Alueen muita palveluja
Perhereitti	22€/hlö 55€/4hlö:n perhe	10€/lapsi 1-2-v 15€/lapsi yli 3-v	Hop Lop Tampere
Pispala	25€/hlö	25€/hlö	Opastettu potku- lautaretki Tampe- reen historiaan
Esteetön reitti	Sponsoroitu	50€/hlö -	Vastaava pyöräily Helsingissä -

Markkinapaikan valitseminen oli Tampereen kokoisessa kaupungissa haasteellista. Kaupungin virkamiehiltä oli turha edes kysyä apua. Avun kysyminen johti vain päämäärättömään luukulta toiselle kierrätykseen. Ainoiksi vaihtoehdoiksi paikan löytymiselle jäivät joko yhdistykset tai yksityiset tilojen vuokraajat. Toimipaikan valintaan vaikuttivat muutamat seikat. Jotta palvelu houkuttelisi turisteja, toimipaikan tulisi olla kävelymatkan (maksimissaan 3km) päässä kaupungin suurimmista hotelleista. Läheisen sijainnin lisäksi on myös aina positiivinen asia jos perhe kokee paikan lapsiystävälliseksi ja turvalliseksi. Nämä kaikki seikat toteutuivat Tampereen Tallipihassa. Paikka sijaitsee keskustan alueella ja on silti idyllinen vanhoine puurakennuksineen. Rakennuksista löytyy kahvila, Suklaapuoti ja muutama muu pieni putiikki. Pihassa on eläimiä ja leikkipaikka lapsille.

Investoinneista suurin, pyörien hankinta, on vielä kesken. Pyörävalinnat on kuitenkin jo tehty. Hankinnan ajoitus ja laajuus varmistuu heti kun saan tiedon siitä menikö tekemäni avustushakemus läpi.

Tilan vuokrauksesta koituvat kulut ovat tässä vaiheessa myös selvityksen alla. Asia selviää, kun tieto siitä, saako toiminta tukikohdakseen jo valmiiksi tontilla olevan rakennuksen vai onko toiminnan pyörittämistä varten vuokrattava kontti varmistuu. Kustannuksia toki kertyy myös tilojen kalustamista, mutta hankinnat kannattaa tehdä vasta kun tietää paljonko tilaa on käytettävissä.

Palvelun markkinointi keskittyy Kulttuuripyöräilylle suunniteltujen nettisivujen yhteyteen. Visit Tampere on lupautunut ottamaan palvelun mukaan paikallisesti omiin esitteisiinsä ja jopa kansainvälisesti omille nettisivuille ja messuille aina kun Tamperetta heidän toimestaan esitellään.

5.4 Lanseeraaminen

Palvelun julkistaminen tulee tapahtumaan alkukeväästä 2016. Nettisivujen aukeaminen ja markkinoinnin aloittaminen ajoitetaan vähintään pari kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Se antaa asiakkaille mahdollisuuden reagoida uuteen palveluun. Tässä vaiheessa alueelliset toimijat kuten paikallislehtien ja radioasemien toimittajat, Tampereen kaupungin matkailutoimiston, kulttuurin ja vapaa-ajan ja museoviraston toimijat saavat tiedotteen uuden toiminnan aloittamisesta.

Palvelun aloitus pyritään aloittamaan heti kun säät sen vain sallivat. Rajatulle asiakaskunnalle, kuten Tampereen kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan ja museoviraston väelle suunnattuja tilauskierroksia tehdään jo hieman aikaisemmin, mutta kulttuuripyöräilyn viikko-ohjelman mukainen toiminta voidaan aloittaa vasta kun lämpöä on tarpeeksi ja säätilanne on varmasti kesäinen.

Vaihe 2:

toiminnan aloittaminen, vakiinnuttaminen ja kehittäminen

Kevät, kesä ja syksy 2016

- pyörien vuokraustoiminnan aloittaminen huhtikuussa 2016
- opastettujen pyöräretkien aloittamiseen toukokuussa 2016 tähtäävät toimet
- sopimukset kaupungin ja tavarantoimittajien kanssa
- asiakaspalautteen kerääminen ja käsittely
- toiminnan julkistaminen
- nettisivujen teko
- markkinoinnin aloittaminen
- oheistoimintojen kartoitus
- oheistoimintojen sopiminen ja testaus
- paikallislehtien ja paikallisradioiden toimittajien kutsuminen ilmaisille kokeilukierroksille
- ilmaisten kokeilukierrosten pitäminen juuri ennen toiminnan aloitusta
- opastettujen Kulttuuripyöräilyjen viikko-ohjelman mukaisen toiminnan aloittaminen

Elokuuksi 2016 treenataan pienimuotoinen teatterin keinoin toteutettava historian esittely pienen näyttelijäryhmän voimin. Silloin (elokuussa 2016) saa ensi-iltansa ensimmäinen teatterin keinoin toteutettu kokeilu. Tämä toteutetaan osana Accessible Arts and Culturen (Esteetön Taide ja Kulttuuri) tapahtuman kansainvälistä 2017 juhlavuoden starttikarnevaalia.

Vaihe 3:

Kaikki se mitä tarvitaan että kohteiden esittelystä saataisiin mahdollisimman upea kokonaisuus

Kevät ja kesä 2017

- käsikirjoituksen hiominen
- tuotantotiimin kokoaminen
- tuotantotiimin harjoittaminen
- teatterivieraille suunnatut tarjoilut
- wc -tilojen sijoittelun suunnittelu ja tilaaminen

Näyttelijät harjoittelevat ensin sisätiloissa ja elokuun alussa 2017 harjoittelu siirretään tapahtumien autenttisille paikoille. Suunnitelmissa on, että kokonaisuus huipentuu 25.8.2017 ensi-iltaan Accessible Arts and Culture 2017 -tapahtumassa joka on osana Suomi 100 juhluvuoden ohjelmaa.

6 Sovellettavuus

Heti työn alusta lähtien oli selvää että palvelu suunnitellaan käsittämään myös vaikeavammaiselle ja vanhukselle soveltuvan version. Näin matalan kynnyksen palvelusta tehdään kynnyksetön palvelu. Tampereen onni on, että tarpeeksi kiinnostavia esittelykohteita löytyy ihan keskustan tuntumasta. Reittivaihtoehdot kutistuvat kuitenkin hieman kun valikoimasta poistetaan suurimpien mäkien takana olevat tai muuten hankalasti saavutettavat nähtävyydet.

Vaikka sopivat reittivaihtoehdot löytyisivätkin ja innokkaita lähtijöitä riittäisi, niin paletti ei vielä ole kasassa. Tämän lisäksi tarvitaan vielä hieman erilaisia polkupyöriä ja avustajia jotka lähtevät avustamaan ja mukaan polkemaan.

6.1 Vaikeavammaiset

Vaikeavammaisille suunnitellun palvelun lähtökohtana toimi työkokemus kouluttajana Suomen Vammaisurheilu ja -Liikunta VAU ry:ssä. Myös kesäisin avustajana, lähityöntekijänä ja ohjaajana Suomen CP-liiton kursseilla hankitusta työkokemuksesta on ollut apua. Vammaisuuden kohtaamisen lisäksi asioiden sujumista helpottavat myös työn kautta valmiiksi hankitut kontaktit sekä alan ammattilaisiin että Pirkanmaan alueen vammaisjärjestöihin.

"Malikkeen kautta vuokrattavat polkupyörät ovat tarkoitettu vaikeavammaisten henkilöiden käyttöön. Pyöriä ei ole tarkoitettu vuokrattavaksi henkilöille, joiden toimintakyvyn heikkeneminen johtuu ikääntymisestä." (Tauria 10.9.2015)

Tamperelaiset ovat tässäkin tapauksessa onnellisessa asemassa, että kaupungista löytyy Malike jonka toiminta perustuu vaikeavammaisten toiminnan tukemiseen, osallistumisen mahdollistamiseen.

"Malike tulee sanoista matkalle, liikkeelle, keskelle elämää. Kannustamme vaikeavammaisia ihmisiä ja heidän läheisiään rohkeasti ulos taloista, pois pihasta - uusien kokemusten pariin." (Malike 2015)

Raha-automaattiyhdistyksen vakituisen toiminta-avustuksen turvin pyörivä toiminta on valtakunnallista ja osa Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n toimintaa.

Yhteistyö Malikkeen kanssa todella kannattaa, sillä kun vuokran hinta on maltillinen, niin n.10 000€ kappalehintaisten sähköavusteisten erikoispyörien hankinta ei pelkästään opastettuja pyöräilyjä varten ole liiketoiminnan kannalta järkevää. Pyörät ovat kuitenkin sen verran kysytyjä, että varaukset niiden käytölle on tehtävä ajoissa.

Kulttuuripyöräilyn hankintalistalla on myös tandem-pyörä. Tämä mahdollistaisi näkövammaisen, mutta muuten toimintakyvyltään polkupyörää ajamaan kykenevän henkilön osallistumisen avustettuna kulttuuripyöräilyn opastetuille kierroksille.

6.2 Vanhukset

Tampereen kaupungin toimesta Koukkuniemen vanhainkotiin hankittiin kaksi sähköavusteista riksapyörää. Hankinnan takana on Pyörällä kaiken ikää -toiminta, jonka ideana on lähtöisin Tanskasta. Toiminnalle on haettu lisenssi myös Suomeen. Toiminnan ajatus on pyörien hankinnan lisäksi kouluttaa vapaaehtoisia luotseja vanhuksille, jotka eivät itse pysty pyörää polkemaan. Toiminta alkoi Suomessa kesällä 2015. Tämä toiminta antoi myös Kulttuuripyöräilylle mahdollisuuden laajentaa soveltavan pyöräilyn ajatusta vammaisille suunnatusta palvelusta koskettamaan myös vanhuksia.

6.3 Maahanmuuttajat

Näinä päivinä on ollut paljon puhetta maahanmuuttajista ja heidän oloistaan vastaanotto-keskuksissa ja muissa väliaikaisissa majoituspaikoissa. Heidän kotiuttamisensa on vasta alussa, mutta lähitulevaisuudessa heidät on kuitenkin tavalla tai toisella syytä integroida suomalaiseen yhteiskuntaan. Yksi mahdollisuus on pitää maahanmuuttajien lapsille pyöräilykoulua. Tampereen polkupyöräilijät ry on jo tämänlaista ohjausta Tampereen Hervannassa pitänytkin. Kun pyöräilyinnostus maahanmuuttajaperheessä nousee, niin seuraava askel voisi hyvinkin olla koko perheen opastettu pyöräretki kaupungin kulttuurikohteisiin.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tuloksena syntynyt Kulttuuripyöräily on tuotteena vain yksi tuote muiden tuotteiden joukossa. Sillä ei sinänsä ole minkäänlaista itseisarvoa. Sen tarkoitus on koota paikallisista ilmiöistä sopivan kokoisia paketteja ja esitellä niitä pyöräillen paikasta toiseen.

Sanonta: joskus täytyy mennä kauas nähdäkseen lähelle osoitti minulle paikkansapitävyyden kesäkuussa 2013. Tällä kertaa ei tarvinnut lähteä Tukholmaa pidemmälle. Tutustuimme Haaga-Helian perinteisellä opintomatalla kaupungin liikunnallisiin ja kulttuurisiin kohteisiin pyöräretken avulla. Tämä yhden aamupäivän mittainen pyöräilykierros laitto minut miettimään liiketoimen monistettavuutta Suomeen ja etenkin synnyinkaupunkiini Tampereelle. Kovin vakavissani en asian suhteen vielä silloin ollut, mutta myönnettävä on että lamppu oli syttynyt. Asian vakavampi työstäminen alkoi vasta kevättalvella 2015.

Jos jotain olen Kulttuuripyöräily -palvelua kokoon laittaessa oppinut, niin sen, että tämä kätketyn onnen maa on täynnä monen tasoisia yllätyksiä. Eivätkä ne aukea auton ikkunoista katselemalla, netistä turistikohteiden kuvia tai paikallisten toimijoiden yhteystietoja selailemalla. Ne on itse paikan päällä tai oveen kolkuttamalla koettava. Luonto, jopa maaseutu on suuremmissakin kaupungeissa yllättävän lähellä. Oma sielunmaisemaani peilaan olen löytänyt niin suomalaisen miehen jäyhän ulkokuoren alta, kuin myös kaupunkien punatiilisten seinien ja rauta-aitojen välistä pilkottavaa valoa ja luonnon vehreyttä. Loppukesän kauniit päivät antoivat lukuisia hyviä kuvaus- ja pyöräilyretkiä halki Tampereen puistojen ja metsien.

Luonto elää meissä. Se on niin syvällä, että emme itse aina edes huomaa sitä. Myös luonnottomuus ja kaiken uuden ja erilaisen kieltäminen ovat yllättävän lähellä, jopa meidän sisällä. Opinnäytettä koostaessa on ollut erittäin opettavaista kohdata ihmisiä jotka joko asemaansa tai viimekädessä jopa luonteeseensa vedoten voivat kieltäytyä toimialat ylittävästä yhteistyöstä. Oma ajatus Kulttuuripyöräilyn pystyyn laittamisesta ei muutamasta poikkipintaisesta kommentista horjunut. Monien ovien ja puhelinsoittojen takaa löytyi viimein kunnan palveluksessa olevia ja yhteistyökykyisiä henkilöitä. (Tampereen kaupunki) Kannustusta ja ymmärrystä Kulttuuripyöräily sai etenkin heiltä jotka liikkuvat muutenkin kuin autoillen.

Hyvin nopeasti kuitenkin kävi selväksi että numeroiden mukaan pelkkien opastettujen Kulttuuripyöräilyjen pystyyn laittaminen ei ole kannattavaa liiketoimintaa. Kausiluontoisena, vain kesäaikaan toimivana se ei ehtisi tuottaa tarpeeksi jotta uusien polkupyörien hankintakulut, saati oppaiden palkat saataisiin katettua. Sen sijaan opastoiminnan rinnalle

tuotu idea polkupyörien vuokrauksesta antoi Kulttuuripyöräilyllekin mahdollisuuden toteutua. Uusien pyörien hankintahinta oli joka tapauksessa huima. Lähes ainoaksi vaihtoehdoksi jäi toiminnan aloittaminen apurahan avulla. Toinen, huomattavasti vaatimattomampi aloitus olisi ollut mahdollinen jos pyörien hankinta olisi toteutettu käytettyinä ja kunnostettuina. Tätäkin vaihtoehtoa punnittiin pitkään ja se poiki tutustumiskäynnin paikallisen yhdistyksen, Etappi ry:n tiloissa toimivaan pyöräpajaan. Tämä vaihtoehto ei houkutellut, vaikka pyörien hankintahinta laski murto-osaan uusien hinnoista. Pyörät eivät olleet uuden tyyppisiä, tai tasalaatuisia, joten niiden vuokraaminen esimerkiksi hotellien asukkaille ei olisi tullut kyseeseen.

Olemme täällä oppimassa, sivistämässä ja kasvattamassa itseämme. Joidenkin oppien mukaan olimme syntyessämme vielä luonnon ja evoluution muokkaama, mutta tämän kasvatuksen kautta meistä muokkautui oman asuinalueemme tai aikakautemme kulttuurin edustajia ja sen jatkajia. Oman synnyinkunnan kulttuurihistorian tunteminen ei ole pahasta. Etenkin suuremmista kaupungeista löytyy myös kirjoja joka lähtöön, niin myös Tampereesta. Yllättäviä tiedon jyväsiä voi löytyä ihan tutuista paikoista kerrottuna. Voi löytyä jopa filmatisointeja menneiltä ajoilta. Yhtenä itseäni paikallisuuden tuntemuksesta sivistävänä tekona päätin katsoa Claes Olssonin ohjaaman Taistelu Näsilinnasta 1918 elokuvan. Harvemmin on sotaa kuvaava elokuva niin paljon puistattanut kuin miten tämä elokuva minua puistatti. Tapahtumat tulivat liian lähelle, tutuille kadun nimille ja paikoille, joissa olin itse juuri edellisenä viikonloppuna pyöräillyt, jopa tanssinut. Samainen Näsilinnan ruudullinen lattia jolla olin tanssinut salsaa näyttäytyi nyt TV:n ruudulta veristen näyttelijöiden makuualustana. Ammusten viuhussa ja paineaaltojen heitellessä nuorten miesten ruumiita pitkin nurkkia. Sitä mielettömyyttä katsellessani mietin, että mikä oikeastaan erottaa minut elokuvan henkilöistä? En löytänyt vastausta. Evoluutio ei ollut vielä ehtinyt viedä minua tarpeeksi pitkälle.

Historian kirjat sen selvin sanoin kertovat. Liikunta on käsitteenä hyvin nuori. Nuoruudestaan huolimatta on se löytänyt paikkansa sitä ympäröivässä kulttuurissa ja sitä kautta päässyt myös yliopistojen tiedemaailmaan. Pelkkä ajatuskin tästä on sinänsä huvittava, sillä vasta kaksisataa vuotta sitten liikunta oli rahvaalle pakon sanelemaa ja herrojen keskuudessa vain huvitteluksi määriteltävää toimintaa. Nykyään sitä kutsutaan koko kansakunnalle valistettavaksi tieteeksi. Kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta katsottuna on vielä huvittavampaa se, että liikunta on terveyden nimissä kaapannut oman asiansa edistämisen tueksi myös ravinnon ja levon. Nuo kun kuuluvat nykyihmisen perustarpeisiin, eivät enää vain herrojen huveihin. Tästä kulttuuriperinteisestä syystä ymmärrän hyvin sen vas-

tarinnan minkä valistajat kansan riveistä vastaansa saavat. Liikunta, tuo nousukas kukkoi-lee! Kulttuuria on ollut niin kauan kuin ihminen on tätä planeettaa asuttanut. Kulttuuria

tulee myös muodossa tai toisessa olemaan niin kauan kun ihmiskunta onnistuu hengissä pysymään. Kulttuuri, kuten ei sen raameista pullisteleva liikuntakaan ole paikoillaan pysyviä käsitteitä, vaan ne muovautuvat meitä ympäröivien elinolojen, lainalaisuuksien ja aikakauden ihanteiden mukaan. Mikä ikinä tänään onkaan in, voi jo huomenna olla out.

Kun mennään kulttuurin ja liikunnan äärirajoille, puhutaan korkeakulttuurisesta taiteesta ja Olympiatason huippu-urheilusta. Silloin ollaan kaukana tavanomaisuudesta, jopa inhimillisyyden rajoja koettelevien uhrauksien toisella puolella. Puhutaan yksilön todellisesta intohimosta omistautua asialleen. On vain päämäärä ja keinot sen saavuttamiseksi. Tämä on kuva jota tavallisille ihmisille syötetään ja se on myös se ihanne mitä meitä ympäröivä kulttuuri ihanoi. Säveltäjä on juuri niin hyvä kuin on hänen viimeisin sävellys ja keihäänheittäjä on juuri niin hyvä kuin on hänen viimeisin heittonsa. Vertaillessa näin huippuluokan muusikon ja urheilijan taivalta ei yhtymäkohtia tarvitse kaukaa hakea. Luomisen ja harjoittelun tuskan, itsensä muiden arvostelulle alttiiksi laittamisen, kullan ja kunnian tavoittelun, jopa arveluttavin keinoin huipulle yrittämisen ja tästä kaikesta kovan hinnan maksamisen voi löytää molemmista. Välimatka menestyksen ja menetykseen, tai sankaruuden ja maan petturuuden välillä ei kummassakaan tapauksessa ole pitkä.

Kulttuuripyöräilyn opinnäyte ei ollut pelkkä palvelunkehitysprosessi, vaan se oli aikamatka synnyinkaupunkiini Tampereelle. Samalla se antoi mahdollisuuden syventää käsitystä liikunnan ja kulttuurin yhteisestä taipaleesta halki vuosikymmenten.

8 Lähteet:

Ahlmanin ammattiopisto. Luettavissa: <http://ahlman.fi/>

Avoin yliopisto. Johdatus kulttuuri- ja sosiaaliantropologiaan. Antropologian oppihistoriaa: kulttuuri ja kulttuuriteoriat. Luettavissa:

<http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaaliantropologia/antropologia2.html>. Luettu: 22.9.2015

Bergström S. & Leppänen A. 2009. Yrityksen asiakasmarkkinointi, Edita

Haaga-Helia. Liikunta- ja vapaa-aika. Koulutusohjelma. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/liikunnan-ja-vapaa-ajankoulutusohjelma-vierumaki-nuoret-ja-aikuiset?userLang=fi>. Luettu: 15.11.2015

Jussila 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Taide ja liike työelämän kehittämisessä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä. Luettavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71606/JAMKJULKAISUJA1732014_web.pdf?sequence=1. Luettu: 23.9.2015

Järventie T., Mäkelä K., Vesterbacka M., Hostikka T., Kuusimäki T., Laamanen A & Väyrynen M. 2006. Kahdeksantoista metriä - Tarinoita Tampereelta. Pesämuna Oy.

Keuruu Urheiluopistot. Varalan urheiluopisto. Luettavissa:

<http://www.urheiluopistot.fi/urheiluopistot>. Luettu: 22.9.2015

Kokkonen 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri. Suomen urheilumuseosäätiön julkaisu n:3.

Koponen P. 2004. Improkirja. LIKE-Kustannus Oy. Helsinki

Liikunta - Wikipedia Luettavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Liikunta>. Luettu: 22.9.2015

LVM 2011. Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallinen strategia 2020 Asiakirja luettavissa:

http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1551287&name=DLFE11957.pdf&title=Ohjelmia%20ja%20strategioita%2042011_K%C3%A4velyn%20ja%20py%C3%B6r%C3%A4ilyn%20strategia%202020. Luettu: 25.9.2015

Malike 2015. Liikkeelle -lehti. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Tampere. Luettu: 10.9.2015

Metropolia. Kulttuurituotannon koulutustarjonta. Luettavissa:

<http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-kulttuuri/kulttuurituotanto/>. Luettu: 15.11.2015

OKM 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Ministeri Viitasen kommentti. Luettavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/04/taiku.html?lang=fi>. Luettu: 13.7.2015

OKM ja STM 2014. Toimeenpanosuunnitelma -2014. Asiakirja luettavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/terveyttae_edista_evae_liikunta/Liitteet/Tehyli_toimeenpanosuunnitelma_1_12_2014.pdf

Parantainen J. 2007. Tuotteistaminen - Rakenna palvelusta tuote 10 päivässä. Talentum Media Oy. Helsinki

Pyörällä kaiken ikää -hanke 2015 Luettavissa: <http://pyorallakaikenikaa.fi/>. Luettu: 17.11.2015

Riekkola J & Helenius K 1976. Pispala. Pispalan Moreeni ry. Tampere

Sjöholm, K. 11.1.2003. Erityisasiantuntija. Suomen Kuntaliitto ry. Helsinki

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Muutosta liikkeellä! - Valtakunnallinen yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020 -julkaisu. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/110504?show=full>. Luettu: 25.9.2015

STM 2015. Liikanen. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010 - 2014 loppuraportti. Loppuraportti luettavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125920/URN_ISBN_978-952-00-35785.pdf?sequence=1. Luettu: 20.9.2015

Suomen tanssiurheiluliitto ry:n kilpailusäännöt. Luettavissa:

http://www.tanssiurheilu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=106&Itemid=41. Luettu: 13.8.2015

Taatila V. & Suomala J. 2008. Innovaattorin työkirja, WSOY. Helsinki

Tallipihan historia. Luettavissa: <http://www.tallipiha.fi/5>

Tampereen kaupunki, kulttuuripalvelut. Kulttuuriraitit -sarja. Tampere Luettavissa:
<http://www.tampere.fi/kulttuuripalvelut/julkaisut/kulttuuriraitit.html>. Luettu: 25.7.2015

Tampereen Kaupunkipyörä. Liikkumisen ohjauksen neuvonta. Luettavissa:
<http://www.liikkumisenohjaus.fi/tampere-citybike/fi/>. Luettu: 25.7.2015

Tampereen kaupungin pyöräilykatsaus 2015. Luettavissa:
http://www.tampere.fi/liitteet/t/dmz6jVJUa/Tampereen_pyorailykatsaus2015.pdf. Luettu:
19.11.2015

Tauria, T.10.9.2015. Verkostokoordinaattori. Malike. Haastattelu. Tampere

THL 2014. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma (Taiku). Raportti luettavissa: <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankkeet/24432>
20.9.2015

THL. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Ministeri Huovisen kommentti. Luettavissa:
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/taiteesta-jakulttuurista-hyvinvointia>. Luettu: 20.9.2015

Welin V. Tuotekehityksen käsikirja, Oy Rastor Ab 1982 Helsinki

Wickström 2002. Helsinki 1952. kuvateksti 130. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 27. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä)

Wikipedia. Suomen mitalitaulukko olympialaisten taidelajeista 1936 - 1948 Luettavissa:
https://fi.wikipedia.org/wiki/Olympiakisojen_taidekilpailut. Luettu: 12.5.2015

9 Liitteet

Liite 1. Kutsu perhereitin testikierrokselle

TAMPEREEN KULTTUURIPYÖRÄILY

14.9.2015

Tervetuloa!

Sunnuntai 19.9.

Ilmoittaudu perheesi kanssa testaamaan uutta matalan kynnyksen liikuntapalvelua - TAMPEREEN KULTTUURIPYÖRÄILYÄ.

PERHEREITTI - NELJÄ TAMPEREEN PARASTA LEIKKIPUISTOA

Noin 3 tunnin kierroksen aikana ajamme mm. halki vanhojen tehdasmaisemien ja käymme leikkimässä neljässä Tampereen parhaassa leikkipuistossa. Vapaata leikkiäikää on jokaisessa puistossa 20min.

AIKATAULULA 19.9.

klo. 10:00 Lähtö Tallipihalta
klo. 13:00 Paluu Tallipihalle

Testi on osallistujalle ilmainen. Osallistuneilta kerätään testin jälkeen palaute kyseisen reitin toimivuudesta. Palaute annetaan kirjallisena ja nimettömänä. Antamanne palaute auttaa meitä kehittämään palvelua entistä paremmaksi ja kohderyhmään sopivaksi.

HUOMIOITAVAA

- Jokaisella osallistujalla tulisi olla mukana säähän sopiva varustus ja toimiva polkupyörä tai muu kulkuväline.
- Reitti kulkee Tampereen keskustan alueella muun liikenteen seassa. Reittivalinnassa on huomioitu pyöräilijöiden turvallisuus.
- Koska reitti kestää (n.3h), olisi hyvä ainakin perheen pienimmille olla mukana jonkinlainen retkieväs.
- Mukaan pääsee 15 ensimmäiseksi ilmoittautunutta.

LISÄTIEDOT JA ILMOITTAUTUMINEN 18.9. MENNESSÄ

Jarno Jokela: jarno.jokela@kaje.fi tai 040 500 9615

KAJE
KULTTUURIOSUUSYHISTÖ

Tervetuloa!

Lauantaina 19.9.

Ilmoittaudu ystäväsi kanssa testaamaan uutta matalan kynnyksen liikuntapalvelua - TAMPEREEN KULTTUURIPYÖRÄILYÄ.

Pispala, koko maailma! - Lauri Viita Reitin kesto 3-4 tuntia

Pispala oli alkuaan talon nimi. Idyllinen Pispala on nykyään Tampereen tunnetuimpia alueita ja kaupungin matkailun vetonaula. Suomen Kotiseutuliitto valitsi Pispalan vuoden 2014 kaupunginosaksi. Hyppää pyörän selkään ja tule ottamaan selvää miksi!

AIKATAULU LA 19.9.

klo. 15:00 Lähtö Tallipihalta
klo. n.18:00 Paluu Tallipihalle

Testikierros on osallistujalle ilmainen. Osallistuneilta kerätään testin jälkeen palaute kyseisen reitin toimivuudesta. Palaute annetaan kirjallisena ja nimettömänä. Antamanne palaute auttaa meitä kehittämään palvelua entistä paremmaksi ja kohderyhmään sopivaksi.

HUOMIOITAVAA

- Jokaisella osallistujalla tulisi olla mukana säähän sopiva varustus ja toimiva polkupyörä tai muu kulkuväline. Kypärä on vapaaehtoinen, mutta suositeltava varuste.
- Paikoin erittäin mäkinen reitti kulkee muun muassa Amurin, Pispalan, Tahmelan, Pyynikin ja Tampereen keskustan alueella muun liikenteen seassa.
- Reittivalinnassa on huomioitu pyöräilijöiden turvallisuus.
- Mukaan pääsee 15 ensimmäiseksi ilmoittautunutta.

LISÄTIEDOT JA ILMOITTAUTUMINEN 18.9. MENNESSÄ

Jarno Jokela: jarno.jokela@kaje.fi tai 040 500 9615

Kysely

17.9.2015

Kiitos että osallistuit opastettuun kulttuuripyöräilyyn Tampereella.
Toivon, että ehdit käyttää hetken verran aikaa tähän kyselyyn.
Tämän kyselyn vastauksia käytetään kulttuuripyöräilyjen kehittämiseen Tampereen seudulla.
Käytän otteita vastauksista myös *Liikunta on kulttuuria* -opinnäytetyössäni.

PERUSTIEDOT

1.1. Ikä

1.2. Sukupuoli Mies/poika Nainen/tyttö

1.3. Suhteeni pyöräilyyn

- 1. Pyöräilen harvoin, jos ollenkaan
- 2. Pyöräilen satunnaisesti
- 3. Pyöräilen suhteellisen aktiivisesti
- 4. Pyöräilen erittäin aktiivisesti
- 5. muu, mikä?

1.4. Suhteeni kulttuuriin ja liikuntaan:

- 1. Harvemmin tulee lähdettyä liikkumaan tai kulttuuritapahtumiin
- 2. Olen kiinnostunut enemmän kulttuurista kuin liikkumisesta
- 3. Liikun kyllä jonkin verran, mutta kulttuurista en niin välitä
- 4. Liikun ja käyn kulttuuritapahtumissa
- 5. muu, mikä?

1.5. Pyörä tai muu kulkuväline jolla osallistuin oli:

- 1. Vaihteeton polkupyörä
- 2. Alle 8-vaihteinen kaupunkipyörä
- 3. 9 - 21-vaihteinen kaupunkipyörä tai hybridi
- 4. Maastopyörä
- 5. muu, mikä?

1.6. Reitti jolle osallistuin:

- 1. Perhereitti - neljä kaupungin parasta leikkipuistoa
- 2. Valaistu! - Tampereen valaisut kohteet (Yöpyöräily)
- 3. Metsä & City - Kaupin maasto ja Tammerkosken itäpuoli
- 4. Pispala, koko maailma!
- 5. Esteetön Tampere kaikilla herkuilla
- 6. Piippujen ja siltojen Tampere

Kysely

17.9.2015

Arvioi, miten pyöräily saavutti asettamasi odotukset:

Valitse (rasti pallon päälle) alla olevista vaihtoehtoista parhaiten omaa mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto (1 - 4). Toivon myös, että perustelet valintasi parilla sanalla:

OHJE: Valittavana olevat vaihtoehdot lyhyesti:

- 1 = Ei
- 2 = Heikosti
- 3 = Melko hyvin
- 4 = Hyvin

Malli:

1 2 3 4   1.   4.

1. Pyöräily saavutti sille asettamani odotukset

1 = Odotuksiani ei saavutettu   1.   4. = Odotukset saavutettiin erinomaisesti

Perusteluni:

- 2. Pyöräily avasi tietämystäni Tampereesta

1 = Tietämykseni ei karttunut   1.   4. = Tietämykseni lisääntyi huomasti

Perusteluni:

- 3. Reitti oli omaan kuntooni tai kykyyni nähden

1 = Liian vaativa   1.   4. = Kuin lasten leikkiä

Perusteluni:

- 4. Oma turvallisuuden tunne liikenteen seassa, pimeään aikaan tai metsätiellä pyöräilemisessä

1 = Pelkäsin kaiken aikaa   1.   4. = Oloni oli levollinen, ei pelottanut

Perusteluni:

- 5. Reitin aikana tarjottu oheistuote (jos jonkinlainen oheistuote oli tarjolla)

1 = Ei toiminut minulle   1.   4. = Antoi upean elämyksen

Perusteluni:

- 6. Suosittaisitko tämänlaista kulttuuripyöräilyä jollekin?

1 = En voisi suositella   1.   4. = Suositelisin mielelläni

Perusteluni:

Kysely

17.9.2015

Saisinko mielipiteesi vielä seuraavista asioista:

Pyöräretken sisällöstä ja siitä minkä ikäisille reitti sopii:

Oppaana toimineen henkilön toiminnasta:

Minkä hintaisena (€) pitäisit retkeä jolla olit?

Ajatuksia/kommentteja (esim. kehitysideoita ja uusia reitti-ideoita):

Kiitos vastauksistasi! Yhteystiedot: _____ (vapaaehtoinen)

jarno.jokela@kaje.fi
040 500 9615

KAJE
KULTTUURISIVUKUNTA